

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА ІМЕНІ
ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ

Кафедра: менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

на тему: «**Управління платоспроможністю страхової компанії
(на матеріалах СК «Гардіан»)**»

Виконала: студентка магістратури за
спеціальністю 072 Фінанси, банківська
справа та страхування

Яворська О.Ф.

(прізвище та ініціали)

Керівник: к.е.н. доцент кафедри
менеджменту, фінансів,
банківської справи та
страхування

Крушинська А.В.

(науковий ступінь, вчене звання,
прізвище та ініціали)

Рецензент: **Юзвигна І.П.**

(науковий ступінь, вчене звання,
прізвище та ініціали)

Анотація

Яворська О.Ф. Управління платоспроможністю страхової компанії (на матеріалах СК «Гардіан») – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Магістерська робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування. – Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, Хмельницький, 2022. – 67 с.

Робота присвячена поглибленню теоретичних і методичних положень та виробленню практичних рекомендацій з управління платоспроможності страхової компанії. Узагальнено наукові підходи до визначення платоспроможності страхової компанії та обґрунтовано її зміст. Розкрито сутність платоспроможності як суб'єкта економічної діяльності та систему управління платоспроможністю страховика.

Визначено дієвість фінансових механізмів управління платоспроможністю страхової компанії. Досліджено динаміку капіталу, страхових резервів, обсягу активів страхової компанії, в контексті управління її платоспроможністю. Встановлено етапи управління платоспроможністю страхової компанії та фактори впливу нанеї.

Обґрунтовано методичні підходи до оцінки платоспроможності страхової компанії. Розроблено прогноз фінансових коефіцієнтів на майбутній період за допомогою лінії тренду, визначено, які можуть бути показники в майбутньому. Подано основні напрями удосконалення управління платоспроможністю. Розроблено рекомендації щодо покращення платоспроможності страховика шляхом підвищення ефективності управління його доходами та оптимізації індикаторів платоспроможності страхової компанії.

Ключові слова: платоспроможність, ліквідність, управління платоспроможністю, умови забезпечення платоспроможності, динаміка капіталу, фінансовий механізм, система оцінки платоспроможності страхової компанії.

Annotation

Yavorska O.F. Solvency Management of the insurance company (based on the materials of the Guardian Insurance Company) - Qualifying scientific work on the rights of the manuscript. Master's thesis for a master's degree in 072 Finance, Banking and Insurance. - Khmelnytsky University of Management and Law named after Leonid Yuzkov, Khmelnytsky, 2022. - 67 p.

The work is devoted to the deepening of theoretical and methodological provisions and the development of practical recommendations for managing the solvency of the insurance company. Scientific approaches to determining the solvency of an insurance company are generalized and its content is substantiated. The essence of solvency as a subject of economic activity is revealed. A methodical approach to assessing the solvency of an insurance company has been formed and tested.

The effectiveness of financial mechanisms for managing the solvency of the insurance company is determined. The dynamics of capital, insurance reserves, the volume of assets of the insurance company in the context of managing its solvency is studied. The stages of solvency management of the insurance company and the factors influencing it are established.

Methodical approaches to assessing the solvency of an insurance company are substantiated. The forecast of financial coefficients for the future period by means of a trend line is developed, what indicators can be in the future are defined. The main directions of improving the solvency management by improving the information support of solvency management, improving the management of receivables and optimizing the level of solvency by negotiating with customers to make advance payments.

Key words: solvency, liquidity, solvency management, conditions for ensuring solvency, capital dynamics, financial mechanism, solvency assessment system of an insurance company.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ	9
1.1. Поняття платоспроможності страхової компанії та показники її оцінки.....	9
1.2. Система управління платоспроможністю страховика	17
РОЗДІЛ 2.АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ НА ПРИКЛАДІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ «ГАРДІАН».....	26
2.1. Оцінка показників платоспроможності СК «Гардіан».....	26
2.2. Аналіз управління платоспроможністю страхової компанії	33
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ СК «ГАРДІАН».....	41
3.1. Покращення платоспроможності страховика шляхом підвищення ефективності управління його доходами.....	41
3.2. Оптимізація індикаторів платоспроможності СК «Гардіан»	50
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59
ДОДАТКИ.....	64

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Успішна діяльність страхових компаній сильно залежить від рівня їх фінансової стійкості та платоспроможності. Тільки за умови високого рівня платоспроможності страхові компанії здатні генерувати позитивні кількісні і якісні зміни для нормального функціонування та забезпечення збільшення власного фінансового потенціалу в майбутньому. Тому в Україні забезпечення платоспроможності страховиків – одне з головних завдань, передусім з урахуванням інтенсифікації різноманітних і різноспрямованих процесів, які супроводжують економічну глобалізацію.

Страхові компанії самостійно будують свою фінансово-економічну політику і стратегію розвитку, розробляють і пропонують на ринку нові страхові продукти, встановлюють і регулюють ціни на страхові продукти і послуги, проводять операції з тимчасово вільними коштами на фінансовому ринку, розраховуються з клієнтами по виплатах страхових сум і відшкодувань, проводять розрахунки з партнерами із співстрахування і перестрахування, проводять розрахунки із співробітниками по заробітній платі та інших виплатах, розробляють внутрішні фінансові плани, що сприяють підвищенню результативної роботи компанії. Не висока надійність страховиків зменшує змогу залучення тимчасово вільних грошових коштів до інвестицій, що, насамперед, негативно впливає на економіку в цілому. Саме тому, в межах покращення рівня платоспроможності страхових компаній, актуальності набирає пошук адекватних і дієвих методів забезпечення високого рівня даного показника.

Важливо наголосити на тому, що проблемам управління та забезпечення платоспроможності страхових компаній приділяється особлива увага органами державного регулювання в різних країнах. Потрібно виділити і той факт, що в світовій страховій практиці навіть за умови стабільної економічної ситуації заходи зі забезпечення платоспроможності страхових

компаній регулярно переглядаються і періодично покращуються вимоги до їхнього трактування.

Актуальні проблеми управління платоспроможністю страхових компаній висвітлено в працях як українських, так і зарубіжних вчених. Зокрема, поміж дослідників такої проблематики можемо виокремити М.М. Александрову [1, с.208], В.Д. Бігдаш [3, с.448], Н.М. Внукову [5, с.376], О.Д. Вовчак [6, с.415], А.М. Єрмошенко [11, с.103], І.В. Котлобовського [18, с.52], Л.О. Орланюк-Малицьку [32, с.28], Т.А. Федорова [55, с.768]. Віддаючи належне високому рівню наукових досліджень вказаних авторів, недостатньо опрацьованими в науковій літературі ще аналіз проблем управління платоспроможності на матеріалах страхових компаній які працюють на страховому ринку України в сучасних умовах та вироблення практичних рекомендацій удосконалення управління платоспроможності страхових компаній. Необхідність теоретичного обґрунтування управління платоспроможністю страхової компанії та розробка напрямів його удосконалення обумовили вибір теми та структуру даного дослідження.

Мета дослідження. Метою магістерської роботи є обґрунтування теоретичних основ, аналіз практики, а також визначення шляхів удосконалення управління платоспроможністю страхової компанії.

Завдання дослідження. Для досягнення мети потрібно вирішити такі завдання:

- розкрити поняття платоспроможності страхової компанії та показники її оцінки;
- визначити систему управління платоспроможності страхової компанії;
- надати оцінку показників платоспроможності страхової компанії
- проаналізувати управління платоспроможністю страхової компанії СК «Гардіан»;

- визначити шляхи підвищення ефективності управління платоспроможністю страхової компанії через підвищення ефективності управління її доходами;
- оптимізувати індикатори платоспроможності страхової компанії «Гардіан».

Об’єктом дослідження є процеси управління платоспроможністю страхової компанії.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні засади управління платоспроможністю страхової компанії.

Методидослідження. Теоретичною та методичною основою дослідження є діалектичний і системний підходи до вивчення економічних процесів та явищ. У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів: наукової абстракції, логіко-діалектичний та історичний – під час дослідження наукових підходів до трактування поняття «платоспроможність», «управління платоспроможністю», виборі методів щодо показників платоспроможності, та формулюванні висновків; аналізу та синтезу – під час систематизації методичних підходів до оцінки платоспроможності страхової компанії і галузей; декомпозиції, моделювання та сценаріїв – під час формування напрямів управління платоспроможністю страхової компанії і встановлення ефекту від запропонованих заходів. Під час прогнозування результатів управління платоспроможністю страхової компанії використано такі методи: екстраполяції та кореляційно-регресійного аналізу.

В якості інформаційної бази виступали законодавчі акти та нормативно-правові акти, що регулюють страховий ринок України, монографії, навчальна література, наукові статті, матеріали наукових конференцій, фінансова звітність страхової компанії «Гардіан» .

Апробація результатів дослідження. Результати магістерської роботи були апробовані шляхом участі в V Міжнародній науково-

практичній конференції «Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації»[57].

Структура та обсяг дипломної роботи. Магістерська робота складається зі вступу, 3 розділів, 6 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та 2 додатків. Загальний обсяг дипломної роботи – 67 сторінок друкованого тексту. Список використаних джерел складається із 62 найменувань.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

1.1. Поняття платоспроможності страхової компанії та показники її оцінки

Розвиток платоспроможності як терміну бере початок у 15-16 столітті із виокремлення науки про фінанси в самостійну гаузь знань. В ті часи робилися перші спроби викладу основ управління в фінансах, розпочалося дослідження державних фінансів, бюджету і податків країни.

Спочатку під платоспроможністю розумілась здатність фізичної особи сплачувати, покладені на неї, податки і збори. Виникнення теорій податкового права заклала фундамент для обґрунтування концепцій платоспроможності, які формувалисьнаврахуванні майна платника податків і джерела їх сплати. Також це вплинуло на погляди дослідників, які розійшлися в своїх думках відповідно до їх прихильності теоріям пропорційного або прогресивного оподаткування. Надання більш наукового змісту платоспроможності стало можливим із появою поняття чистого доходу. І від суб'єктивного розуміння платоспроможності, як пожертвування, був зроблений перехід до її об'єктивного трактування, зв'язаного з валовим або чистим доходом[21,с.278].

Саме так термін “платоспроможність” вкористовували тільки до фізичної особи і означав здатність цієї особи сплатити податки відповідно до її майна і доходів. Надалі зміст терміну став зрозумілішим у зв'язку з розширенням кількості господарюючих суб'єктів і шаршим, тому що означав можливість не тільки сплачувати податки, але й виконувати інші зобов'язання.

В одній з енциклопедійіснує таке визначення: “Платоспроможність – це здатність держави, юридичної і фізичної особи вчасно і в повній

міривиконувати свої платіжні зобов'язання, що виходять з торгових, кредитних або інших операцій грошового характеру”[13], в іншій енциклопедії: “Платоспроможність – це характеристика особи або компанії, що свідчить про можливість надання кредиту з урахуванням таких показників, як: прибутковість, погашення минулих кредитів, можливість сплачувати зобов'язання без ліквідації фіксованих активів – основного капіталу”[12,с.228].

Зараз термін платоспроможність не має основного економічного змісту. Велика частина економістів пов'язує цей термін з можливістю господарської одиниці виконувати свої фінансові зобов'язання перед іншими суб'єктами ринку. В той час особливим предметом їхніх дискусій є терміновість заборгованості: одні дослідили, що вона є короткостроковою, другі – довгостроковою, треті взагалі не роблять відмінностей за термінами.

Страхова компанія за допомогою страхових внесків від усіх страхувальників формує страховий фонд, фінанси якого націлено на страхові виплати у випадку страхових подій. Якщо говорити про страхову компанію, то платоспроможність є одним з елементів, які характеризують її економічну надійність, адже, страхування – це механізм страхового захисту від настання різних видів ризиків. Вона існує, як засіб відшкодування страховиком збитків застрахованим постраждалим шляхом їхнього розподілу між всіма страхувальниками. Отже, страхова компанія є посередником у цій системі відносин, але попри це на його відповідальності довгий проміжок часу знаходиться чимала сума грошових коштів. Тому є дуже важливим забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності страхових компаній [12,с.228].

Через недорозвиненість механізму захисту прав споживачів та відсутності нормального режиму судочинства велика кількість клієнтів компанії практично позбавлені можливості самостійно задовільнити претензії до страхових компаній в разі невиконання ними своїх зобов'язань. В країнах світу перед страхувальником відповідальність буде нести той, хто

видав страховій компанії ліцензію і не зміг до кінця виконати свої зобов'язання перед страхувальником. В Україні збитки в повному обсязі понесе застрахований[1,с.208].

Визначення платоспроможності та фінансової стійкості є неоднаковими. Під платоспроможністю розуміють можливість страхової компанії в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями. Фінансова стійкість означає здатність виконувати прийняті зобов'язання у випадку несприятливих умов зміни економічної кон'юнктури або означає стійкість страхової компанії до можливих впливів негативних економічних факторів. Тодіх основною відмінністю може бути те, що платоспроможність є показником для оцінки фінансового стану компанії у короткі терміни, а фінансова стійкість – у довгостроковій перспективі[7,с.98].

Важливим для організації управління платоспроможністю страхової компанії є вивчення впливу різних факторів на її рівень (рис.1.1)

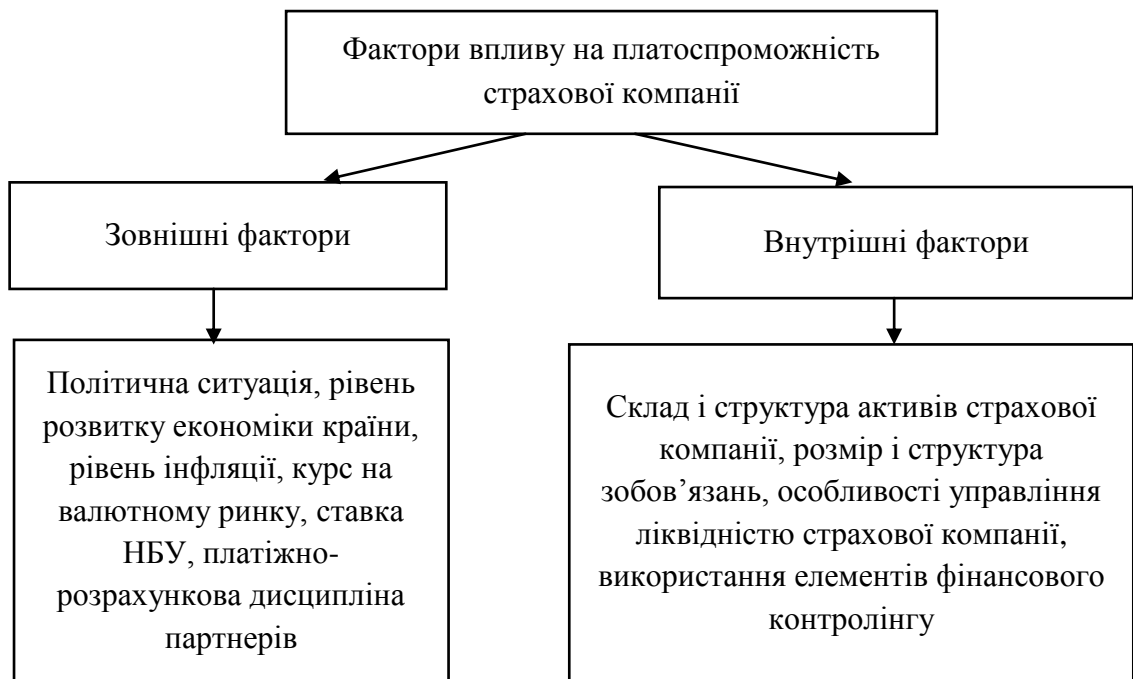

Рис. 1.1 – Фактори впливу на платоспроможність страхової компанії

*Примітка. Складено автором[7,с.89]

Можна виділити п'ять факторів, які забезпечуватимуть фінансову стійкість та платоспроможність страхової компанії:

- достатній власний капітал;
- зобов'язання, які представлені у страховими резервами;
- розміщення активів, тобто інвестиційна діяльність;
- перестраховування;
- тарифна політика[13,с.61].

У науковій літературі існує дуже багато визначень платоспроможності, алемайже всі вони однакові за своїм змістом (додаток А). Більшість науковців стверджують, що страхова компанія вважається неплатоспроможною тоді, якщо її активи перебувають у неліквідній формі в деякий час, щобзробити виплати на вимогу страхувальників. Загальний розвиток страхової компанії залежить від стану її фінансів та умов, у яких здійснюється фінансова діяльність [29].

Отже, можна сказати, що платоспроможність є однією з найголовніших чинників страхового ринку та виступає своєрідним потенціалом для виконання страховиками своїх функцій у світовій економіці. Нездатність страхової компанії покрити страховий ризик може призвести до порушення безперервності господарського процесу, наблизити компанію до банкрутства та дестабілізувати діяльність ринкової економіки і навіть зруйнувати механізм її саморегуляції.

Платоспроможність страхової компанії – це об'єктивний показник поточного фінансового стану методом його прогнозування в недалекому майбутньому. По-іншому, це можливість виконання в майбутньому зобов'язань страхової компанії тими активами, які є в його розпорядженні та являють собою реальні цінності, а тому вважаються ліквідними.

Але, варто наголосити, що для страхової компанії як суб'єкта господарювання важливою є не просто можливість виконання зобов'язань, а здатність продовжувати їх виконувати у стандартних умовах чи в будь-який період часу[68, с. 120].

Усі зобов'язання страхової компанії можна розділити на дві групи:

- 1) зовнішні зобов'язання перед бюджетом, страхувальниками,

перестраховувальниками, банками та іншими кредиторами;

2) внутрішні зобов'язання перед співробітниками, фундаторами, акціонерами, філіями тощо.

Страхова платоспроможність за зовнішніми зобов'язаннями перед страхувальниками забезпечується за рахунок страхових резервів та власних вільних коштів, а саме, статутного капіталу і резервів, сформованих за рахунок чистого прибутку, та інших резервів, які не пов'язані із зобов'язаннями.

Схема оцінки платоспроможності передбачає розрахунок за бухгалтерською звітністю коефіцієнтів фінансової стійкості й платоспроможності та їх зіставлення з нормативними значеннями, встановленими експертами. Найбільш поширеним показником є маржа платоспроможності, що розраховується за методикою Європейського економічного співтовариства [24, с. 236].

Маржу платоспроможності потрібно враховувати до синтетичних показників, узагальнюючих ряд сторін діяльності страховика, таких як: обсяг власних коштів, величину страхових внесків і страхових виплат, ступінь участі перестраховувальників у страховому портфелі, суму резервів зі страхування життя.

Але, цей показник не є всеосяжним, оскільки він не враховує багато сторін діяльності страховика, таких як: рівня виплат за страховими операціями за поточний період, величину ризику на одного страхувальника, достатність страхових резервів і ліквідність активів. Тому цей показник використовується поряд з іншими, які об'єднуються у шість груп: перша група характеризує платоспроможність, решта – фінансову стійкість страховика [23, с. 304].

У світі запас платоспроможності страховика, зазвичай, визначається окремо для ризикових видів страхування і окремо для страхування життя. Як правило для ризикових видів страхування рівень платоспроможності, оцінюється за допомогою зіставлення фактичної та розрахункової, іншими

словами, нормативної платоспроможності. Фактичний запас платоспроможності, або по-іншому нетто-активи, визначається як різниця між обсягом матеріальних активів, за виключенням суми нематеріальних активів, і сумою зобов'язань страховика, у тому числі страхових, що повинна бути позитивною. Тоді власних коштів страховика, яківільні від зобов'язань, буде достатньо для виконання всіх страхових зобов'язань, і страхова компанія буде вважатися платоспроможною.

Нормативний, запас платоспроможності може визначатися за обсягом прийнятих страхових зобов'язань або за обсягом виконаних страхових зобов'язань. Як бачимо, для максимальної надійності з двох зазначених показників повинен бути обраний той, що протягом того самого звітного періоду більший.

У нас в країні прийняті такі вимоги для забезпечення платоспроможності:

- статутний капітал страхової компанії в обсязі, що встановлений законодавством;
- створення страхових резервів, які можуть бути достатніми для майбутніх виплат страхових відшкодувань;
- наявність гарантійного фонду, який є вільним від прийнятих ним страхових зобов'язань;
- перевищення фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності страхової компанії.

Спочатку розглянемо умову платоспроможності, яка утворюється через забезпечення страховиком перевищення фактичного запасу платоспроможності над нормативним.

Згідно з статтею 30 Закону України “Про страхування” фактичний запас платоспроможності (ФЗП) страхової компанії повинен переважати над розрахунковим рівнем нормативного запасу (НЗП) у будь-якому випадку і на будь-яку дату, тоді: $ФЗП > НЗП$ [31, с. 23].

ФЗП страхової компанії розраховується як різниця між загальною сумою активів (A_3) та сумою нематеріальних активів (A_H) і сумою зобов'язань (Z_3), в тому числі страхових в обсязі страхових резервів (R), які страхова компанія повинна сформувавши у відповідності з вимогами, що передбачені статтею 31 Закону України “Про страхування”.

Отже, фактичний розмір маржі платоспроможності страхової компанії розраховується як загальна сума майна – статутного, додаткового, резервного капіталу, нерозподіленого прибутку звітного року та минулих років, що зменшена на суму: нематеріальних активів (A_H); страхових зобов'язань в обсязі страхових резервів (R), тобто:

$$\text{ФЗП} = A_3 - (A_H + Z_3 + R) \quad (1.1)$$

Страхові компанії, відповідно до обсягів страхової діяльності та страхових зобов'язань, повинні підтримувати належний рівень фактичного запасу платоспроможності (нетто-активів), що відповідає такій умові: $\text{ФЗП} > \text{НЗП}$ [38, с. 20].

При цьому сума надходжень страхових премій зменшиться на 50% страхових премій (СПП), які належать страховим компаніям:

$$\text{НЗП1} = 0,18 * (\text{СП} - 0,5 * \text{СПП}) \quad (1.2)$$

Друга величина нормативного запасу платоспроможності, визначена за страховими виплатами (НЗП2), розраховується шляхом множення на 0,26 суми страхових виплат (СВ), які здійснені протягом попередніх 12 місяців самим страховиком за договорами страхування, зменшеної на 50% обсягу виплат (СВП), що компенсуються протягом цього звітного періоду страховими компаніями згідно з укладеними ними з страховиком договорами перестрахування:

$$\text{НЗП2} = 0,26 * (\text{СВ} - 0,5 * \text{СВП}) \quad (1.3)$$

Нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює страхування життя, на будь-яку дату дорівнює величині, що визначається шляхом множення загальної величини резерву довгострокових зобов'язань на 0,05.

$$\text{НЗП} = 0,05 * R \quad (1.4)$$

Загальна величина резерву довгострокових зобов'язань дорівнює сумі резервів довгострокових зобов'язань, які визначаються на будь-яку дату окремо по кожному договору страхування життя.

Якщо страхова сума за окремим предметом договору страхування <10% суми сплаченого статутного капіталу і сформованих вільних резервів та страхових резервів, то страхова компанія зобов'язана укласти договір перестраховування відповідно до нової редакції Закону України "Про страхування". Отже, на будь-яку дату повинна виконуватися така умова:

$$\text{ФЗП} > \{\text{НЗП}_1 \text{ або } \text{НЗП}_2\} \text{МАХ} \quad (1.5)$$

Нацкомфінпослуг України контролює такий коефіцієнт запасу платоспроможності (КЗП), який визначається відношенням показника фактично го запасу платоспроможності до максимального значення нормативного запасу платоспроможності:

$$\text{КЗП} = \text{ФЗП} / \{\text{НЗП}_{1,2}\} \text{МАХ} \quad (1.6)$$

Платоспроможність залежить і від співвідношення між розміром ресурсів страхової компанії та обсягом зобов'язань, які вона приймає. Це положення дає змогу визначити обмеження на обсяг власного утримання ризику за окремими об'єктами страхування у межах не більш ніж 10% від суми оплаченого статутного капіталу та сформованих страхових резервів.

Рівень платоспроможності (Рп) розраховується як відношення власних коштів (Сс) до зобов'язань компанії (Об) за формулою:

$$\text{Рп} = \text{Сс} / \text{Об} \quad (1.7)$$

За умови негативних результатів страхової або загальної фінансової діяльності компанія може забезпечити виконання своїх зобов'язань лише за рахунок власного капіталу. Він виступає як додаткова фінансова гарантія платоспроможності страховика. Таким чином, платоспроможність страхової компанії є потрібною умовою її фінансової надійності.

Якщо брати до уваги Європейський підхід, то слід звернути увагу на

те, що у ЄСв зв'язку зі специфікою проведення кожного виду страхування тарізнимрозподіломризикузапаслатоспроможностівизначаєтьсяяокремо як за ризиковими видами страхування так і за страхуванням життя[54].

Особливістю оцінки платоспроможності за ризиковими видами страхування відповідно до європейського законодавства є зіставлення фактичної маржі платоспроможності (Пф) з такими величинами: нормативною маржею платоспроможності (Пн), мінімальним гарантійним фондом ($ГФ_{\min}$) та нормативним гарантійним фондом ($ГФ_{\text{norm}}$). Коли величина нормативного гарантійного фонду дорівнює $1/3$ нормативної маржі платоспроможності.

1.2. Система управління платоспроможністю страховика

Страхова компанія працює як єдиний механізм у процесі аналізу, взяття ризиків на страхування, андеррайтингу, виконання обов'язків перед власниками, клієнтами, працівниками, де ефективність досягається за допомогою ефективного управління усіма процесами страховика.

Зміст управління платоспроможністю страхової компанії стає зрозумілим через розробку й ефективне використання інструментів фінансового механізму для практичної реалізації планів фінансової політики страхової компанії[28].

Механізм управління платоспроможністю забезпечується внутрішнім фінансовим контролем страхових компаній, контролем, що здійснюється спеціалізованим підрозділом компанії за допомогою системи заходів з нагляду за виконанням бізнес-процесів компанії задля перевірки дотримання процедур та загального впливу на діяльність та фінансовий розвиток компанії, з метою допомогти керівництву страхової компанії в управлінні фінансовими ресурсами та виконанні зобов'язань, для забезпечення платоспроможності та ефективної діяльності компанії.

Таблиця 1.1. Система управління платоспроможністю страхової компанії

Складові	Характеристика	
Суб'єкти	Нац. комісія, яка здійснює державне регулювання у сфері фінансових послуг України; страхові бюро і пули; ліга страхових організацій України	Страхові компанії
Об'єкти	Загальні тенденції розвитку страхового ринку; розмір статутного капіталу та особливості формування і напрями використання страхових резервів; правила страхування щодо підтримки платоспроможності; керівництво страховика	Система страхових тарифів; оцінка ризиків та андерайтинг; формування і використання страхових резервів; спеціалісти з управління фінансами страховика й андерайтери.
Методи та важелі впливу	Регулювання та нагляд; ліцензування; моніторинг; рейтингування; незалежний зовнішній аудит; санація і банкрутство	Перестраховання і співстраховання; диверсифікація; внутрішній аудит; інвестування
Інструменти	Адміністративно-правові: тимчасове / постійне анулювання ліцензії; відсторонення керівництва від управління компанією та призначення тимчасової адміністрації; ліквідація;	Актуарні розрахунки; андерайтинг та оцінка ризиків; інвестиційна політика; методи розрахунку резервів незароблених премій;
Інструменти	фінансові: фінансові санкції; обов'язкові нормативдостатності капіталу;рейтинги	форми перестраховання; франшиза
Індикатори	Частка страхування у ВВП України; питома вага іноземного капіталу в активах страховиків; рівень довготермінового страхування; частка вихідного перестраховання загалом по ринку; розмір сплаченого статутного капіталу страхових компаній; обсяги сформованих і розміщених страхових резервів	Коефіцієнт фінансової спроможності; коефіцієнт ліквідності страхових резервів; коефіцієнт страхового покриття; частка вхідного і вихідного перестраховання; рівень страхових виплат; величина нематеріальних активів

*Примітка. Складено автором на основі [6-7].

Успішність компанії, її фінансова спроможність є результатом справедливого розподілу грошових коштів та виконання процедур і правил, що майже неможливо отримати без якісного внутрішнього фінансового

контролю та розуміння мети і завдань бізнес-процесів для розвитку компанії, розуміння впливу кожного з них на остаточний результат[16, с. 120].

Етапи реалізації елементів управління платоспроможністю страховою компанією представлено на рис. 1.2.

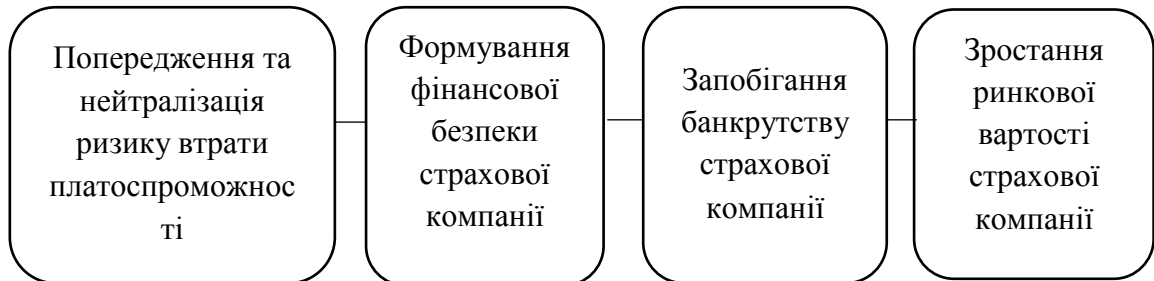

Рис. 1.2.Етапи управління платоспроможністю страхової компанії.

*Примітка. Складено автором за даними[2,с.67].

У таблиці 1.2.розглянуто бізнес-процеси страхової компанії, які є найважливішими в її діяльності та потребують контролю й аналізу в сфері фінансування та забезпечення платоспроможності.

Таблиця1.2. Класифікаціябізнес-процесівстраховоїкомпанії

Назвабізнес-процесу	Завдання бізнес-процесу
Бізнес-процесиосновної діяльності	Укладення,відновленнядоговорівстрахування; перестраховання; врегулювання збитків за укладеними договорами страхування; розрахунки з агентами та брокерами.
Бізнес-процесиуправління	Бюджетування;управлінняякістюпослуг;управлінський облік; контроль за виконанням нормативнихдокументів; внутрішнійаудитімоніторингбізнес-процесів;контроль упровадження програмних засобів.
Бізнес-процесирозвитку	Розробка та впровадження стратегії розвитку; розробка та впровадження нових страхових продуктів; розробка та використання планів розвитку; відкриття територіально відокремленихпідрозділів;маркетингіреклама,управліннявідносина мизклієнтами;залученняагентівтастрахових посередників.
Бізнес-процесизабезпечення діяльності	ІТ та технічна підтримка ; розробка контракт-центру; забезпеченняроботивласнихмереж;внутрішнійконтроль;юридичне забезпечення; адміністративна та господарська діяльність;розрахунки;бухгалтерськийтастраховийоблік.

*Примітка. Складеноавторомнаоснові[58].

Можливості інформаційних систем, як інструменту управління, використовуються частково, на нашу думку, це обумовлено: нерозумінням важливості здійснення внутрішнього фінансового контролю страхових компаній з боку розробників програмного забезпечення; незнанням особливостей діяльності страхового бізнесу; неповною реалізацією процедур контролю при інтеграції підсистем автоматизованої інформаційної системи управління; труднощістю процедур, які потребують введення інформаційного фонду в повних обсягах і розробки достатньо складних алгоритмів.

Система оцінки платоспроможності страховиків зазнала істотних змін упродовж незалежності України, однак, не зважаючи на це, вона потребує подальшого вдосконалення, що обумовлено ще й тим фактом, що ряд елементів для визначення платоспроможності, які сьогодні використовуються, показали свою недостатню ефективність. У зв'язку з цим існує потреба подальшого удосконалення системи оцінки управління платоспроможністю вітчизняних страхових компаній.

Позитивним моментом щодо стимулювання страхових компаній до збільшення вимог до їх платоспроможності є додання до чинного законодавства умови про те, що вартість чистих активів страхової компанії на будь-яку дату після закінчення другого фінансового року з дати внесення страхової компанії до Державного реєстру фінансових установ має бути не меншою мінімального розміру статутного капіталу страхової компанії [47], як це передбачено статтею 30 ЗУ “Про страхування” [15].

Відтак, використовується новий норматив контролю фактичної платоспроможності страхових компаній, який застосовується, починаючи з 2016 року. Якщо чисті активи будуть меншими від статутного капіталу, то компанія буде змушена зменшити статутний капітал, але не нижче мінімальної величини, визначеної статтею 30 ЗУ “Про страхування” [15]. Інакше страхова компанія закінчить своє існування.

Схематично модель зв'язків проміжних показників із результативним

складним показником платоспроможності страхової компанії подано на рис.

1.3.

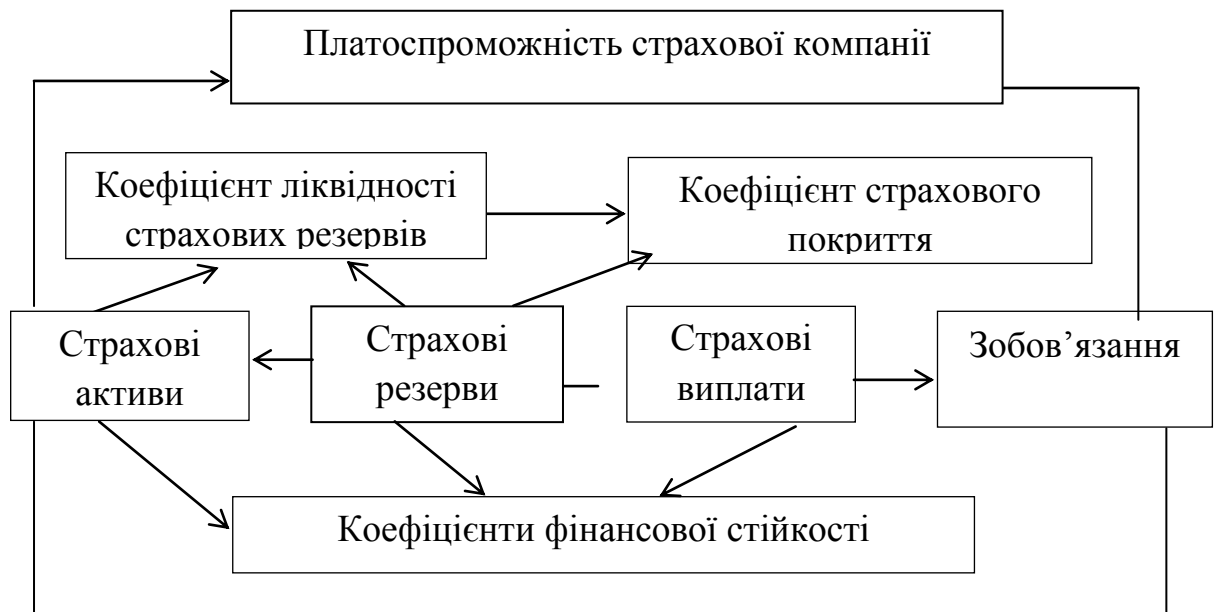

Рис. 1.3 Взаємозв'язок компонентів платоспроможності страхової компанії

*Примітка. Побудовано автором за даними[7, с. 200].

Зміни у величині чи обсязі одного з індикаторів платоспроможності страхової компанії, особливо у довготерміновій перспективі, роблять неможливим виконання взятих на себе зобов'язань, що обумовлюється втратою фінансової стійкості і виникненням загрози банкрутства. Для уникнення цього учасники фінансово-кредитних відносин розробляють стратегії розвитку із використанням відповідних механізмів управління, котрі ґрунтуються на естимації (оцінці) ризиків.

Оцінка та аналіз платоспроможності страхових компаній здійснюється за емпіричними залежностями, що визначають фактичний і нормативний запас платоспроможності, їх формули подані у підрозділі 1.1.

Показники, що характеризують рівень платоспроможності страхової компанії, відповідають на питання, на скільки кількість засобів, якими володіє страхова компанія, відповідає прийнятим нормам зобов'язань, тобто, яким є ступінь надійності страхової організації. Основні методичні підходи до оцінки платоспроможності страхової компанії подано у табл. 1.3.

Таблиця 1.3. Методичні підходи до оцінки платоспроможності страхової компанії

Показники	Формула розрахунку
Коефіцієнт поточної платоспроможності	Страхові платежі / (Страхові виплати + Операційні витрати)
Для операцій з ризиковими видами страхування	
Коефіцієнт співвідношення власних засобів і заробленої нетто-премії	Середня величина власних коштів у звітному періоді / (Сума технічних резервів на початок звітного періоду + Зароблена нетто-премія впродовж звітного періоду)
Коефіцієнт співвідношення власних засобів і технічних резервів	Величина власних коштів на кінець звітного періоду / Величина технічних резервів на кінець звітного періоду
Коефіцієнт співвідношення технічних резервів і нетто-премії	Величина технічних резервів на кінець звітного року / Величина нетто-премії за звітний рік
Для операцій зі страхування життя	
Коефіцієнт співвідношення власних засобів і резервів зі страхування життя	Величина власних коштів / Величина резервів зі страхування життя
Коефіцієнт достатності величини сформованого резерву зі страхування життя	Величина сформованого резерву зі страхування життя / Обсяг зобов'язань з виплат на випадок смерті та дожиття на звітну дату
Загальний для всієї діяльності страховика	
Коефіцієнт співвідношення власних засобів і суми активів	Величина власних засобів / Загальна сума активів

*Примітка. Складено автором за даними [17].

Фінансовий зміст показників співвідношення власних засобів і страхових внесків, яке має бути <30-40%, а також співвідношення власних коштів і технічних резервів, що має становити <28%, полягає у тому, що вони показують, яку частину зі страхових зобов'язань покрито власними засобами. При цьому за основу величини зобов'язань береться сума страхових внесків або технічних резервів.

Коефіцієнт поточної платоспроможності страхової компанії характеризує достатність надходження коштів у вигляді страхових премій

для покриття поточних витрат на страхові виплати. Згідно з нормативним значенням коефіцієнта протягом певного періоду свідчить про стабільну діяльність страхових компаній з поступовим зростанням обсягів діяльності.

Показник співвідношення технічних резервів і нетто-премії по страхуванню, що має бути в межах 100%, показує, на який відсоток зароблена страхова премія товариства більша за суму сформованих технічних резервів [48].

У сфері страхування життя важливим є показник співвідношення власних засобів і резервів зі страхування життя, який має становити не менше 40% та ілюструє, яку частину страхових зобов'язань покрито власними коштами. Саме цей коефіцієнт показує рівень страхової платоспроможності за зовнішніми зобов'язаннями перед страхувальниками у випадку смерті та дожиття на звітну дату.

Коефіцієнт співвідношення власних засобів і сум активів характеризує можливість страхової компанії виконувати свої зовнішні зобов'язання за рахунок використання власних активів, показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі засобів, вкладених у її діяльність.

Тому найбільш точно величину зобов'язань може відображати сукупна страхова сума за усіма діючими угодами страхування. Саме така величина показує, якими будуть максимальні виплати страхової компанії в несприятливій ситуації. Якщо прийняти за основу для розрахунків страхову суму, то виявиться, що до страхової компанії, яка займається страхуванням тих об'єктів, де збитковість страхової суми нижча, будуть значно суворіші вимоги, ніж до страхової компанії, яка займається страхуванням потенційно високозбиткових об'єктів.

Друга величина, що може бути прийнята за базу числового вираження зобов'язань страховика, – це сума технічних резервів. Сума резервів незаробленої премії, збитків, коливань збитковості – це і є величина потенційних зобов'язань страховика. Тоді, якщо ж взяти за

зобов'язання величину страхових резервів, то їх можна проаналізувати як майбутні зобов'язання страхової компанії за угодами, укладеними у попередньому періоді, що забезпечені власними ресурсами [24].

Методика розрахунку розроблена Котлобовський І.Б.[18]. Вчений розглядає фінансову спроможність страхової компанії як один з факторів, що визначає її фінансову стійкість. Необхідно звернути увагу на те, що така методика має однакові риси з попередньою. Але кількість складових показників коефіцієнта фінансової надійності має зовсім інший метод розрахунку. За цією методикою коефіцієнт платоспроможності визначається за формулою:

$$\text{КП} = \text{К} / \text{З}, \quad (1.8.)$$

де, КП – це коефіцієнт платоспроможності;

К – це власний капітал страхової компанії;

З – це страхові зобов'язання страхової компанії.

Основними негативними сторонами вітчизняної моделі державного регулювання платоспроможності є:

- застосування штрафів до страхових компаній передбачається лише коли фактична платоспроможність менша від нормативної, що не дозволяє приймати правильні та дієві рішення із попередження їх неплатоспроможності;

- дії з регулювання платоспроможності страхової компанії здійснюються лише після дати надання звітності, тоді можна сказати, що цілком можлива несвоєчасність прийняття рішення з метою застереження відії неплатоспроможності;

- при визначенні нормативної платоспроможності врахований в найбільше, страховий ризик, в той час коли слабо врахований інвестиційний ризик що в галузі страхування життя, так і в галузі ризикових видів страхування;

- у галузі страхування життя відсутній поправочний коефіцієнт, який міг би враховувати участь перестраховика у договорах страхування

[62].

Підсумовуючи вище сказане, можна сказати що законами і нормативно-правовими актами України не встановлено нормативного співвідношення власних коштів та зобов'язань страхової компанії (межі платоспроможності), винятком є лише одна з вимог до провадження діяльності з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, за якою страхова компанія обов'язковомусить на будь-який момент часу мати перевищення фактичного запасу платоспроможності над нормативним $< 25\%$.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ НА ПРИКЛАДІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ГАРДІАН

2.1. Оцінка показників платоспроможності СК «Гардіан»

Страхова компанія «Гардіан» (далі СК «Гардіан») – це компанія, яка протягом декількох років підряд стабільно утримує високу ліквідність та регулярно демонструє позитивну фінансову динаміку, залишаючись на страховому ринку надійним партнером та гідним конкурентом. Це професійна страхова компанія, яка надає якісні, і також гарантовані послуги у сфері страхування. Вона допоможе швидко і успішно врегулювати всі страхові випадки. Фахівці СК «Гардіан» вирішують проблеми своїх клієнтів, дозволяючи їм залишатися спокійними, впевненими у виборі страхового захисту, що підходить клієнту.

Місія страхової – максимально передбачити бажання клієнтів та гарантувати їм якісний рівень страхових продуктів, і водночас швидке врегулювання страхових випадків.

Переваги СК «Гардіан»:

1. Професіонали з багаторічним досвідом роботи у страхуванні та з розумінням потреб своїх клієнтів.
2. Швидке врегулювання страхових випадків – оскільки, по КАСКО виплати відбуваються за тиждень, а по автоцивілці – до 35 днів з дня скоєння ДТП.
3. Великий перелік страхових продуктів (17 видів добровільного страхування, та 18 видів обов'язкового страхування).
4. Індивідуальний підхід до кожного страхового випадку та гнучкість у вирішенні спірних питань.
5. Розгалужена агентська мережа, яка покриває всю Україну.
6. Співпрацюють з найбільшими світовими перестраховими

компаніями.

7. Мають власний Call-центр[60].

Страхова компанія «Гардіан» стала переможцем FinAwards 2021 в номінації «Прорив року». Номінація «Прорив року» – це спеціальна номінація для представників ринку страхування України. У ній брали участь страховики, яким в 2020 році вдалося збільшити страхові премії в порівнянні з 2019 мінімум на 25%[60].

Для поглибленого аналізу платоспроможності страхової компанії, виявлення негативних чинників, які впливають на економічну діяльність страхових компаній, та з метою стандартизації процедури здійснення аналізу платоспроможності страховиків доцільно використовувати методи аналізу на тестах раннього попередження[8; 16].

За допомогою цієї методики визначається рівень фінансової спроможності страхової компанії.

Відповідно до рекомендацій здійснюється аналіз капіталу, активів, перестраховання, страхових резервів, доходності та ліквідності і виставляється відповідна оцінка.

На основі проведених тестів раннього попередження страхові компанії можуть мати такі оцінки:

- “1” – стійкий показник який означає, що фінансові показники знаходяться на належному рівні;
- “2” – задовільна оцінка говорить про відсутність важливих проблем, тобто фінансові показники знаходяться на середньому рівні;
- “3” – при граничній оцінці фінансовий стан викликає застереження, економічні показники знаходяться на низькому рівні;
- “4” – незадовільна оцінка вважається неприпустимою, тому що фінансовий стан є надто нестабільним.

Результати тестування раннього попередження, є закритими для інших учасників страхового і фінансового ринків, бо вони не підлягають розголошенню та публікації в ЗМІ, а використовуються професіоналами для

обґрунтування управлінських рішень, та розробки стратегічних методів розвитку страхового ринку[24].

Страхові компанії з метою забезпечення виконання зобов'язань перед страхувальниками зобов'язані дотримуватися певних вимог, які забезпечують платоспроможність. Відповідно до ЗУ "Про страхування"[3], розглянемо умови забезпечення платоспроможності страхових компаній (рис. 2.1.).

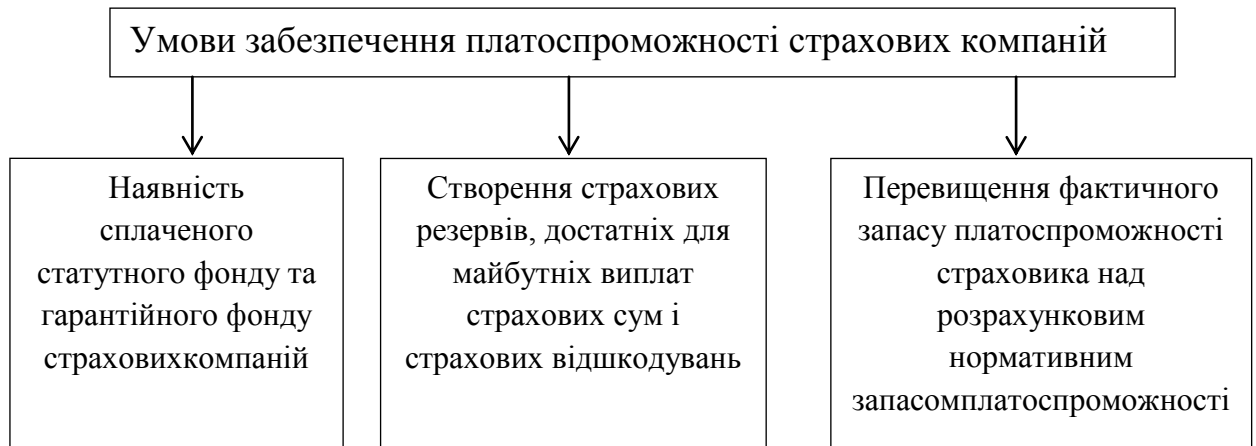

Рис.2.1. Основні умови забезпечення платоспроможності страхових компаній

*Примітка. Побудовано автором за даними [3].

Методика розрахунку коефіцієнта платоспроможності не враховує позитивні сторони фінансового механізму функціонування страхової компанії. Вона показує тільки рівень покриття страхових резервів власним капіталом(табл.2.1), але страхова компанія, має й інші довгострокові чи поточні зобов'язання.

Таблиця 2.1. Динаміка капіталу СК «Гардіан» протягом 2016-2020рр., тис грн.

Показники	Роки					Відхилення	
	2016	2017	2018	2019	2020	абсолютн	відносне
						е(+/-)	(%)
						2020 р. / 2016 р.	2020 р. / 2016 р.
Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	100000	100000	100000	100000	100000	0	100
Капітал у дооцінках	0	0	0	16643	16643	16643	100
Продовження таблиці 2.1.							
Нерозподілений	701	852	1190	2332	3969	3268	566,2

прибуток (непокритий збиток)							
Власний капітал, всього	100701	100852	101190	118975	120368	19667	119,5
Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Довгострокові забезпечення	30	96	310	834	1005	975	3350
Страхові Резерви	4510	16080	44114	148072	182441	177935	4045,3
у т.ч.:							
резерв збитків або резерв належних виплат	0	799	4065	15183	36246	36246	100
резерв незароблених премій	4510	14761	37902	119426	146195	141685	3241,6
інші страхові резерви	0	520	2147	13463	0	13463	0
Довгострокові зобов'язання і забезпечення, Всього	4540	16176	44424	148906	183446	178906	3940,7
Поточні зобов'язання							
Поточна кредиторська заборгованість за:							
товари, роботи, послуги	104	18	59	4245	4608	4504	4430,77
розрахунками з бюджетом	150	540	1288	2967	3688	3538	2458,67
зі страхування	7	23	59	101	166	159	2371,43
розрахунками з оплати праці	24	78	211	374	445	421	1854,17
Поточні зобов'язання і забезпечення, всього	1379	6013	7952	21074	40070	38691	2905,73

*Примітка. Складено автором за даними СК «Гардіан»

Аналізуючи таблицю 2.1. бачимо, що в 2020 році власний капітал збільшився порівняно з 2016 р. на 19667 тис. грн. або на 19,5 %. На збільшення власного капіталу вплинуло збільшення нерозподіленого прибутку. В 2020 році резервний капітал збільшився порівняно з 2016 р. на 3268 тис. грн. або на 4,6 рази. Довгострокові зобов'язання СК «Гардіан» протягом аналізованого періоду мали позитивну динаміку. В 2020 році збільшились порівняно з 2016 р. на 178906 тис. грн. або у 3,8 разів.

Збільшення довгострокових зобов'язань відбувалося за рахунок збільшення відстрочених страхових резервів. В 2020 році страхові резерви збільшилися порівняно з 2016 р. на 177931 тис. грн. Поточні зобов'язання і забезпечення страхової компанії протягом аналізованого періоду мали позитивну динаміку. В 2020 році збільшилися порівняно з 2016 р. на 38691 тис. грн. або на 2,8 раза. Збільшення відбувалось за рахунок збільшення в 2020 році поточної кредиторської заборгованості: за товари, роботи, послуги; за розрахунками з бюджетом, зі страхування, розрахунками з оплати праці, поточної кредиторської заборгованості за страховою діяльністю

Отже, ми бачимо, що протягом 2016-2020 рр. в фінансуванні діяльності СК «Гардіан» основну частину займає власний капітал, а також довгострокові зобов'язання. Аналіз динаміки страхових резервів СК «Гардіан» за 2016-2020 рр. подано у таблиці нижче.

Таблиця 2.2. Аналіз динаміки страхових резервів СК «Гардіан» за 2016-20 рр.

Показник	Роки					Абсолютне відхилення, тис.грн.			
	2016	2017	2018	2019	2020	2020/ 2016	2020/ 2017	2020/ 2018	2020/ 2019
Сформовані страхові резерви на кін.звітноїперіоду,ізних	44906,2	33655	28616	26790	23800	-1251,2	-5039	-6290,2	-7820
технічнихрезервів	44906,2	33655	28616	26790	23800	-1251,2	-5039	-6290,2	-7820
утомучислірезервинезаробленихпремій	44708	33455	28539	26380	23200	-11253	-4916	-16169	-3180
резервзаявлених,аленевиплаченихзбитків	198,2	200	77	410	600	1,8	-123	-121,2	-17

*Примітка. Складено автором за даними [56-60].

За даними табл. 2.2. спостерігається зниження загального обсягу сформованих технічних резервів, які у 2020 році склали 28616 тис. грн., що на 14,97% менше ніж на кінець 2019 року та на 36,28% ніж на кінець 2018

року. Також спостерігається зниження обсягу резерву незароблених премій на 4916 тис. грн. або на 14,69% порівняно з кінцем 2019 року та на 36,17% порівняно з кінцем 2018 року. Резерв заявлених, але не виплачених збитків зменшився на 123 тис. грн. або на 61,5% порівняно з кінцем 2017 року та на 61,15% порівняно з кінцем 2016 року. потрібно зазначити, що страхова компанія формує лише ті резерви, які визначені обов'язковими для формування згідно чинного законодавства, тобто резерв незароблених премій, та збереження заявлених, але не виплачених збитків.

У структурі страхових резервів страхової компанії в 2016-2020 рр. переважають резерви незароблених премій (99,73% на кінець 2020 року, що на 0,33% більше ніж на кінець 2019 року).

Збереження незароблених премій складається з частки від сум надходжень страхових внесків та страхових премій, що відповідають страховим ризикам, які не минули. На резерв заявлених, але не виплачених збитків припадає лише 0,27% сформованих технічних резервів на кінець 2020 року, що на 0,33% менше ніж на кінець 2018 року.

На нашу думку, СК «Гардіан», повинна так піклуватися про свій фінансово-економічний стан, щоб коливання її платоспроможності відбувалися над межею, котра визначає її контрольний рівень, а це, насамперед, сприятиме нейтралізації негативного впливу економічних факторів, нововведень у галузі та інших умов.

Поняття «платоспроможність» та «ліквідність» тісно взаємозв'язані, але не є однаковими. У економічній літературі платоспроможність страхової компанії трактується можливістю покриття зобов'язань страхової компанії власними коштами, у той самий час поняття «ліквідність» визначається як здатність елементів основного та обігового капіталів компанії швидко і легко реалізовуватися. Так, як платоспроможність страхової компанії взаємозалежна від показників ліквідності, то доцільно було б поррахувати показники ліквідності (табл. 2.3.)

Таблиця 2.3. Основні показники ліквідності СК «Гардіан» за 2016-2020рр.

Показник	Роки					Відхилення	
	2016	2017	2018	2019	2020	абсолютне (+/-)	відносне (%)
						2020 р. / 2016 р.	2020 р./ 2016 р.
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,01	2,34	2,57	3,77	4,25	2,24	2,11
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,3	0,34	0,28	0,48	0,59	0,29	1,97
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2	0,23	0,23	0,37	0,22	0,02	1,1

*Примітка. Складено автором за даними[56-60].

Коефіцієнт поточної ліквідності показує достатність ресурсів страхової компанії, які можуть бути використані для погашення поточних зобов'язань, тобто скільки гривень оборотного капіталу припадає на 1 грн., поточних зобов'язань. Нормативним значенням можна вважати коефіцієнт, в рамках 1-4. З таблиці видно, що СК «Гардіан» ефективно забезпечує коефіцієнт поточної ліквідності за аналізований період. Для кредиторів принцип очевидний: чим вищий показник - тим краще. Тобто навіть у разі системної кризи ліквідність компанії буде знаходитися на вищому рівні, що буде запобігати появі банкрутства.

Отримані дані коефіцієнта абсолютної ліквідності показують, що у 2018 році на кожен гривню поточних зобов'язань припадає близько 0,23 гривні грошових коштів та їх еквівалентів, у 2019 році відповідно 0,37 грн., а у 2020 році 0,22 грн. Тоді, СК «Гардіан» може відповідати за своїми зобов'язаннями. Ситуація погіршилась у 2019 році, так як значення вийшло за межі нормативного 01-0,2 та коефіцієнт склав 0,37, але керівництво за допомогою оперативних важелів управління виправило цю ситуацію, та знизили коефіцієнт до нормативного значення.

Нормативним показником абсолютної ліквідності вважається значення від 0,1, до 0,2. Нижчий показник показує те, що страхова компанія не зможе згідно з термінами погасити борги у випадку, якщо термін платежів

настаненайближчим часом. Показник вище нормативного також може вказувати на негаразди в компанії і свідчити про неефективну стратегію управління фінансовими ресурсами [5, 13]. А занадто високий показник абсолютної ліквідності свідчить про те, що значна частина капіталу відволікається на формування непродуктивних активів компанії.

Тому забезпечення належного рівня платоспроможності та достатньої ліквідності страхової компанії означає його здатність виконувати свої прямі обов'язки, пов'язані з повнотою та своєчасністю виплат страхових виплат за страховими подіями[2, с.95].

Отже, можна зробити висновки, що в досліджуваному періоді спостерігається висока залежність страхової компанії від перестраховиків. Висока частка прав вимог до перестраховиків у структурі страхових резервів свідчить, що страхова компанія «Гардіан» намагається максимально попередити ризик і залишити менший обсяг страхових резервів, якими потрібно управляти з позицій їх можливого інвестування. Це сприяє зниженню ризику, але в той же час спричиняє зниження обсягів фінансових ресурсів, що можуть принести дохід шляхом їх ефективного інвестування в дозволені законодавством активи.

2.2. Аналіз управління платоспроможністю страхової компанії

Аналіз управління платоспроможністю ґрунтується, на відносних показниках, оскільки абсолютні показники балансу складно привести до зіставного вигляду. Також, фінансові коефіцієнти, розраховані як відношення абсолютних показників, мають велику інформаційну цінність для аналізу і дозволяють отримати кількісну оцінку фінансового стану страхової компанії[29, с.378]. Розглянемо детальніше показники платоспроможності СК «Гардіан» за 2016-2020рр. (табл. 2.4.)

Таблиця 2.4. Показники платоспроможності СК «Гардіан» за 2016-2020рр.

Показник	2016р	2017р	2018р	2019р	2020р
Коефіцієнт поточної платоспроможності	0,7	0,62	0,49	1,60	0,93
Фактичний запас платоспроможності	112890	191708	331952	389564	650645
Нормативний запас платоспроможності	98767	89768	66 998	200 181	185 710
Маржа	128908	190008	264953	189383	464935
Коефіцієнт фінансової спроможності	6,39	2,30	6,89	8,30	3,68
Коефіцієнт ліквідності страхових резервів	1,23	3,01	3,56	2,04	1,68
Коефіцієнт страхового покриття	7,8	10,4	19,38	14,48	5,76

*Примітка. Складено автором за даними [56-60].

СК «Гардіан» дотримується вимог, що ФЗП страхової компанії повинен переважати над розрахунковим рівнем НЗП у будь-якому випадку і на будь-яку дату в майбутньому, тобто: ФЗП > НЗП.

За даними таблиці 2.4. бачимо, що ФЗП у 2018 році становить на 264953 тис. грн., більше за нормативний, у 2019 році, цей показник переважав на 189383 тис. грн, у 2020 році на 464935 тис. грн., тобто спостерігається досить значна перевага, що показує величину вільних активів страхової компанії від зобов'язань. Як бачимо за 2016-2020 СК «Гардіан» виконує вимоги законодавства щодо статутного фонду, зростають її страхові резерви та фактичний запас платоспроможності щорічно збільшується, особливо у 2020 році порівняно з 2018 роком.

Фактичний запас платоспроможності на кінець 2020 року збільшився на 13,9% порівняно з 2019 роком, однак цей показник на 9,7% нижчий ніж на кінець 2018 року. Нормативний запас платоспроможності має негативну динаміку до зниження в аналізованій період, так порівняно з кінцем 2018 року показник знизився на 51,9%. Важливим показником в аналізі платоспроможності(додаток Б) є перевищення фактичного запасу платоспроможності над розрахованим нормативним запасом.

Необхідно звернути увагу на те, що в кожен з аналізованих періодів фактичний запас платоспроможності перевищував нормативний запас, що

свідчить про високу платоспроможність страхової компанії. На кінець 2020 року фактичний запас платоспроможності перевищував нормативний на 63455,6 тис. грн, що на 20,5% більше порівняно з кінцем 2019 року.

Зворотний показник платоспроможності знаходиться в межах нормативного значення, що свідчить про не значне зростання зобов'язань страхової компанії відносно до страхових резервів, що є позитивним явищем. Видно, що компанія перестраховує власні ризики, що позитивно впливає на її платоспроможність, та в разі настання суттєвих збитків спричинених певними явищами, зможе їх покрити.

Встановлення межврегулювання платоспроможності страхових компаній є одним із важливих заходів в діяльності органів державного нагляду в країнах Європейського Союзу. Вільний вибір розміщення фінансів для відкритих дочірніх підприємств, представництв у межах Європейського Союзу зумовив важливість створення єдиної системи контролю платоспроможності страхових компаній. Але правила платоспроможності – це характерний вираз європейської регламентації, їм повинні підпорядковуватися усі страхові компанії Європейського Союзу [56, с.571].

В Україні більш розвиненим є державне регулювання допуску страхових компаній на ринок і не досить розвиненим – на початкових стадіях фінансового стану страхових компаній, особливо на етапі їх фінансової нестійкості, неспроможності, а інколи й банкрутства. Виділяють 3 концепції розвитку законодавства про неплатоспроможність:

- створення процедури розподілу максимізованих активів боржників;
- ефективний розподіл активів і захист кредитного обігу;
- ефективний розподіл виконання економічних функцій [54, с. 203].

Щодо коштів страхових резервів зі страхування життя, то структура активів страхових компаній “Life” регулюється розпорядженням Кабміну “Про затвердження Правил розміщення страхових резервів із страхування життя” від 26.11.2014 р. № 2875 [22.].

Мінуси розміщення активів із страхування життя є такими самими, як і для розміщення резервів з інших видів страхування, від страхування життя. Проте у страхових компаній “Life” значно вища частка розміщення страхових резервів у облігації, що емітуються державою, ніж у страхових компаній “Non-life”.

Якщо аналізувати СК «Гардіан», то на основі даних, що у фінансовій звітності, можна розглянути динаміку обсягу її активів (рис. 2.2).

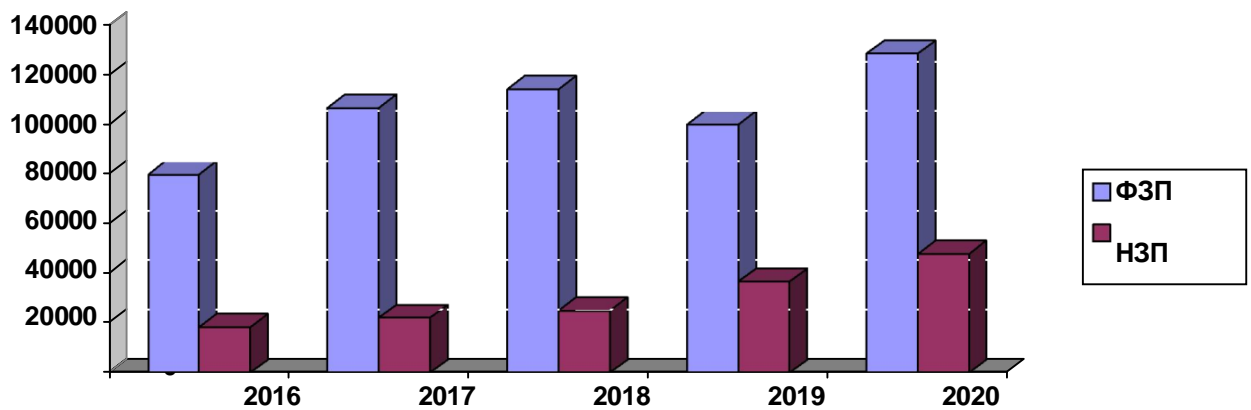

Рис.2.2. Динаміка обсягу активів СК «Гардіан» у 2016-2020 рр.

*Примітка. Побудовано автором на основі даних [56-60].

Як бачимо, за аналізований період активи компанії досить швидко зростали, що показує про великі можливості, як забезпечення нею платоспроможності та фінансової стійкості, так і ефективного функціонування загалом.

У практиці для характеристики платоспроможності страхової компанії застосовується показник рівня достатності покриття власними коштами (CAR), який розраховується як [9, с. 242]: $CAR\% = ((\text{ФЗП} - \text{НЗП}) / \text{НЗП}) * 100\%$.

Ефективність використання показника рівня достатності покриття власними коштами фінансовими менеджерами страхових компаній зумовлюється існуванням загально визнаних експертних оцінок достатності покриття зобов'язань страхової компанії власними коштами. Для страховиків, які здійснюють ризикове страхування, рекомендовані нормативи оцінювання платоспроможності наведені в

табл.2.5.

Таблиця 2.5. Інтегральне якісне оцінювання платоспроможності страховика

Значення CAR, %	Оцінка покриття
<0%	Недостатнє
Від 0 до 25%	Нормальне
Від 26 до 50%	Добре
Від 52 до 75%	Надійне
>76%	Зразкове

*Примітка. Складено автором на основі [4, с.380].

Якщо скористатися вищеведеними значеннями інтегрального якісного оцінювання платоспроможності страховиків, діючими в США, для характеристики рівня платоспроможності СК «Гардіан», то ситуація матиме такий вигляд (табл. 2.6).

Таблиця 2.6. Якісне оцінювання платоспроможності СК «Гардіан» за системою IRIS

Рік	CAR%	Відносне перевищення ФЗП над НЗП
2016	81	більше 76% (зразкове покриття)
2017	92	більше 76% (зразкове покриття)
2018	94,5	більше 76% (зразкове покриття)
2019	114,9	більше 76% (зразкове покриття)
2020	111,4	більше 76% (зразкове покриття)

*Примітка. Складено автором на основі даних табл. 2.4 і табл. 2.5.

$$CAR\ 2018 = (100 \cdot 4233 - 6478,65) / 6478,65 = 94,5;$$

$$CAR\ 2019 = (100 \cdot 7891 - 17121,42) / 17121,42 = 114,9;$$

$$CAR\ 2020 = (118 \cdot 6051 - 49690,44) / 49690,44 = 111,4.$$

Можна сказати, що за американськими мірками, платоспроможність страхової компанії «Гардіан» знаходиться на достатньо високому рівні.

Але потрібно враховувати, що платоспроможність страхової компанії

багато в чому залежить від законом визначених методів до розрахунку її нормативного значення. При визначенні нормативного значення платоспроможності американської страхової компанії враховується не лише страховий, а й підприємницький, інвестиційний, кредитний ризик, в той час коли українські стандарти передбачають врахувати лише страховий ризик. Тоді це приводить до заниження вимог до значення нормативної платоспроможності українських страхових компаній, при розрахунку загального показника платоспроможності страхових компаній дає високі значення цього показника [59, с. 31].

Отже, дані про платоспроможність СК «Гардіан», говорять про достатньо великий розмах коливань значень перевищення ФЗП над НЗП, і необхідно запровадити ступеневий контроль платоспроможності страхових компаній. Плюсами застосування такого виду контролю за рівнем платоспроможності страховиків буде те, що за різних значень встановлених індикаторів їхньої платоспроможності пропонується проводити перевірки різних видів, автучання органу страхового нагляду та проведення наступних коригувальних або обмежувальних дій щодо страхової компанії потрібно проводити лише за певних критичних значень індикаторів платоспроможності.

На нашу думку, СК «Гардіан» повинен так слідувати за своїм фінансовим станом, щоб відхилення його платоспроможності було над межею, яка визначає її найбільш реальний рівень, а це сприятиме нейтралізації негативного впливу економічних факторів, нововведень у галузі та інших чинників. Контрольний рівень платоспроможності повинен встановлюватися на досить високому рівні, щоб втручання державних органів контролю здійснювалося на ранній стадії виникнення проблем у страхової компанії.

Дослідження платоспроможності вітчизняних страхових компаній на прикладі СК «Гардіан» підштовхує зробити такі висновки:

– запропонована система оцінки платоспроможності страхових

компаній допоможе визначати які труднощі у страхової компанії. Але, важливою ознакою цієї системи повинно бути введення повсякденної звітності страховиків перед Нацкомфінпослуг. Адже аналіз щорічної та щоквартальної звітності не дозволяє визначати повністю і надійно фінансовий стан компанії. Тому покращення нагляду за станом страхових компаній із використанням показників, які характеризують платоспроможність компаній у реальному часі, – вкрай потрібна умова стабілізації та подальшого розвитку українського страхового ринку. Фінансування цієї програми має відбуватися за рахунок учасників небанківських фінансових ринків. Отримана інформація, в межах щоденних перевірок, буде служити рекламою для успішності компаній і стимулюватиме страхувальників до укладення договорів із надійними компаніями;

– високі показники платоспроможності СК «Гардіан», можуть показувати малу ефективність використання нею капіталу і про можливість значного підвищення кількості договорів та обсягів страхової відповідальності. Зазвичай, нарощування страхових премій призводить до зростання обсягів страхових резервів, а останнє проявляється збільшенням зобов'язань, що при незмінних власних коштах означає погіршення платоспроможності. Погіршення платоспроможності в майбутньому призведе до росту власного капіталу, що дозволяє страховику вийти на новий рівень зобов'язань [41, с. 21].

Тому необхідність нарощування страхових премій – це умова сучасного страхового ринку, що сприятиме зміцненню становища компаній, які займаються страховою діяльністю.

Але, потрібно не забувати, що діючі в Україні підходи до оцінки управління платоспроможності вітчизняних страхових компаній неповністю враховують усі ризики, властиві діяльності страховиків, і коли застосувати різні методи оцінки платоспроможності, прийняті в економічно розвинених країнах, очікувані результати сильно

відрізнятимуться.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що в різних країнах світу існують різні моделі державного регулювання. Але не зважаючи на різні підходи в міжнародній практиці страхового нагляду, ефективність роботи механізмів розвинутих країн світу є беззаперечною. Вона досягається шляхом стабільності страхового законодавства, суворої законодавчої регламентації діяльності суб'єктів ринку, розробки та впровадження систем раннього попередження економічних негараздів у страхових компаній.

РОЗДІЛ 3.

ФОРМУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ СК «ГАРДІАН»

3.1. Покращення платоспроможності страховика шляхом підвищення ефективності управління його доходами

Безсумнівно, самеєфективна робота страхових компаній, налагоджені конкурентні фінансові відносини є основою розвитку держави у внутрішньому та зовнішньому підприємницькому середовищі. Страхові компанії відіграють важливу роль у пом'якшенні впливу природних стихійних лих і збитків, які можуть бути завдані людською діяльністю. Перед страховими компаніями виникає багато негараздів, які потребують якнайшвидшого вирішення. І однією з найважливіших таких проблем, як для окремої страхової компанії, так і для всього національного страхового ринку, є забезпечення підвищення ефективності платоспроможності[45,с.175].

Беручи до уваги, що за теорією Куммінса використовують 11 критеріїв для систем оцінки платоспроможності, то можна проаналізувати забезпечення платоспроможності. В межах магістерської роботи ми аналізували системи оцінки ризику США, структури II Директиви платоспроможності ЄС та Швейцарського Тесту Платоспроможності (ШТП) Швейцарії. Вибір даних систем вважається найбільш важливим, оскільки ці норми регулюють два найбільші ринки страхування у світі (США та Європейського Союзу), що становлять близько 70% світових страхових премій зі страхування життя та майна протягом останніх років [33].

На нашу думку, Україні краще відштовхуватися від системи регулювання ЄС. Ця структура являє собою підхід, застосований на вимогах, згідно з якими вимоги до капіталу розраховуються шляхом застосування фіксованих коефіцієнтів до ризикових заходів. Ці заходи можуть бути

технічними резервами, страховими преміями або збитками. Метою структури II Директиви платоспроможності, що сьогодні впроваджується у життя, є гармонізація регулювання страхових компаній серед всіх країн-членів Євросоюзу, покращення захисту страхувальників та підвищення стабільності фінансової системи в цілому. Щоб досягнути цієї мети, II Директива платоспроможності має трирівневу структуру: вимоги до капіталу (Рівень I), якісні вимоги (Рівень II) та правила публічного розкриття інформації (Рівень III). В межах Рівня I визначення вимог до капіталу має дворівневий підхід. Вимоги платоспроможності капіталу (ВПК) є цільовим рівнем капіталу, до якого страхова компанія має прагнути; нижчий рівень – мінімальні вимоги капіталу (МВК), це мінімальний розмір капіталу, який потрібен для захисту страхувальників.

У межах II Директиви платоспроможності існує 2 шляхи визначення ВПК страхової компанії. Перший спосіб регулювання, де страховики можуть розраховувати ВПК, використовуючи свої власні моделі, за умов, що ці моделі було схвалено регулятором. Внутрішні моделі конкретного підрозділу відображають загальну ситуацію ризику страхової компанії більш точно, ніж це можливо за допомогою загальної моделі. Другий спосіб визначення ВПК - використання стандартної моделі. Крім цих 2 шляхів визначення ВПК, страхові компанії можуть використовувати комбінований підхід, що складається зі стандартної моделі доповненої розробками самої компанії. Також у межах II Директиви дієвість страхової компанії вимірюється відповідно до його можливості досягнути позитивних результатів. Залежно від співвідношення наявного капіталу до ВПК та МВК, можливо 3 рівня інтервенції регулятора.

1. Ніякої інтервенції, якщо наявний капітал страхової компанії більший за ВПК.
2. Якщо наявний капітал страхової компанії знаходиться між рівнями ВПК та МВК регулятор буде вживати заходів з метою відновлення ситуації.
3. Якщо наявний капітал страхової компанії менший за МВК,

регулятор відкличе ліцензію страховика. Тоді діяльність страхової компанії припиняє своє існування або її зобов'язання передаються іншій страховій компанії.

На основі вище сказаного доцільно розглянути вимоги до забезпечення платоспроможності страхової компанії «Гардіан» (рис.3.1).

Усі активи та зобов'язання страховика повинні бути оцінені за справедливою вартістю. Регулятивний капітал формує складові капіталу 1-го рівня, 2-го рівня та 3-го рівня з урахуванням критеріїв доступності складових для поглинання збитків та субординації. Субординований борг включено до регулятивного капіталу.

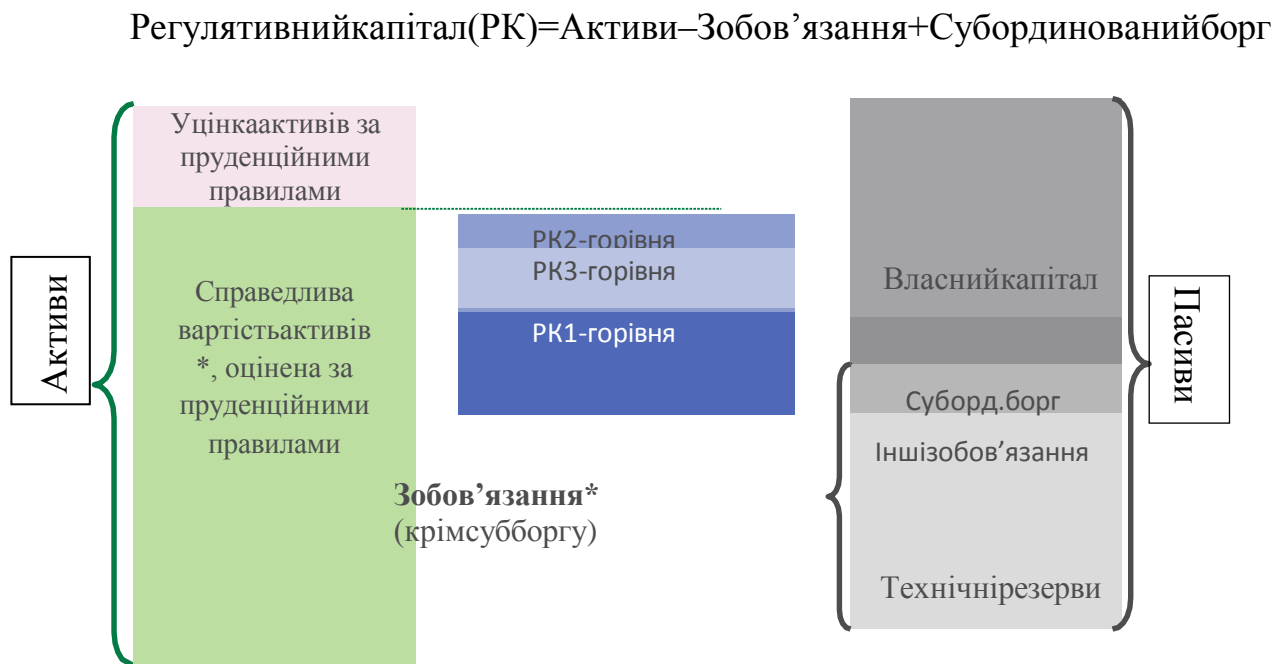

Рис.3.1. Вимоги до забезпечення платоспроможності страхової компанії

*Примітка. Побудовано автором за даними [56-60].

Також, одне з актуальних завдань сьогодення полягає у тому, щоб розробити сучасні підходи до ефективного управління платоспроможністю страхової компанії. Коли на ринку страхових послуг посилена конкуренція, виникає об'єктивна необхідність адекватної оцінки доходності видів діяльності страхових компаній. Для страхових компаній інвестиційна

діяльність може бути більш прибутковою за операційну. Більшість страхових компаній не мають ретельно розробленої інвестиційної стратегії та вкладають кошти в фінансові інструменти афілійованих структур чи в банківські депозити. З розвитком страхового ринку в частині його реального сегмента потреба в безпечному та ефективному розміщенні коштів страхових компаній зростатиме.

Основними цілями страхової компанії «Гардіан» при формуванні інвестиційного портфеля є не лише максимізація доходності та мінімізація ризику, а й забезпечення своєчасного повернення вкладень. У цілому, інвестиційний портфель має структуру, характерну для нерозвинених страхових ринків економік перехідного типу, де переважають обов'язкові види страхування. За таких умов страхові компанії приділяють всю увагу отриманню ліквідності інвестицій та високого поточного доходу.

Таким чином, СК «Гардіан» відображає тенденції страхового ринку України в цілому – більшість інвестицій необхідно здійснювати саме у фінансові інструменти – банківські вклади та облигації. Обрання банківських депозитів пояснюється високим ступенем ліквідності та достатньою дохідністю, а облигації – середнім рівнем поточної ліквідності та середнім рівнем доходу.

Вибір банківської установи для вкладення коштів здійснюється з урахуванням забезпечення максимальної дохідності компанії, але в той же час з метою мінімізації фінансових ризиків при інвестуванні коштів на депозитні вклади в інші банківські установи застосовуватимуться заходи щодо диверсифікації вкладів та лімітування ризику. Диверсифікація здійснюється шляхом обрання трьох з шести банків для інвестування коштів, які пропонують найвигідніші для страхової компанії депозитні програми. При цьому розмір внеску до одного банку обмежується 30% обсягу технічних резервів, які заплановано інвестувати на депозитні рахунки банківських установ[17,18].

В 2020 році з урахуванням високої дохідності та диверсифікації ризику

заплановано інвестувати кошти СК «Гардіан» на депозитні рахунки українських банків, але враховуючи специфіку страхування обов'язково з умовою дострокового повернення депозитних коштів у разі потреби.

Аналіз доходів СК «Гардіан» від інвестування коштів на депозитні рахунки банків наведено в табл.3.1.

Таблиця 3.1. Аналіз доходів СК «Гардіан» від інвестування коштів на депозитні рахунки банків на 2022 рік, грн.

Показники	Депозитна лінія з правом дострокового розірвання від Комерційного Індустріального Банку	Депозитна лінія від Універсал Банку	Строковий депозит (з можливістю дострокового повернення вкладу) від банку Таскомбанк	Депозит Класичний від Ідея Банку	Депозит Оперативний (з можливістю дострокового розірвання) від Альфа-Банку
Рейтинг банку	3,08	3,58	3,39	3,44	3,6
Ставка для юридичних осіб	9.5%	9%	7.5%	7.5%	6%
Сума депозиту-	500 000,00	500 000,00	500 000,00	500 000,00	500 000,00
Дохід до сплати податків	47 500,00	45 000,00	37 500,00	37 500,00	30 000,00
Податок на дохід (18%)	8 550,00	8 100,00	6 750,00	6 750,00	5 400,00
Військовий збір (1,5%)	713	675	563	563	450
Підсумковий прибуток депозиту за вирахуванням податків	38 237	36 225	30 187	30 187	24 150
Разом	538 237,00	536 225,00	530 187,00	530 187,00	524 150,00

*Примітка. Складено автором на основі даних про компанію.

Отже, при однаковій загальній сумі внесків та ідентичних вимогах майбутній дохід депозиту становитиме від 24 150 грн до 38 237 грн. Орієнтуючись на показник рейтингу банку, пропонуємо для розміщення

непрацюючих технічних резервів депозитну лінію від Універсал Банку.

А ще в плановому періоді пропонуємо інвестувати в цінні папери інших емітентів близько 20% технічних резервів. Зокрема, пропонуємо вкладення коштів в цінні папери банків. Сума відсоткового доходу по облігаціям розраховується за такою формулою:

$$P_i = (N * R_i \% * T) / (100 \% * 365), \quad (3.1.)$$

де P_i — сума відсоткового доходу за i -й період, підлягає сплаті у грн;

N — номінальна вартість облігації, у гривнях;

$R_i\%$ — ставка доходності, за якою нараховується відсотковий;

T — період, за який здійснюється виплата відсотків [10-11].

Залишок технічних резервів пропонуємо інвестувати в облігації інших емітентів. Аналіз доходів від інвестування грошових коштів в облігації проаналізовано в табл. 3.2.

Таблиця 3.2. Аналіз доходів СК «Гардіан» від інвестування грошових коштів в облігації в 2021 році

Емітент	Ставка дохідності, %	Періодичність виплат	Термін погашення, роки	Сума інвестованого капіталу, тис. грн	Питома вага загальної суми, %	Сума процентного доходу, тис. грн		
						2021 рік	2022 рік	2023 рік
АТ "УкрСиббанк"	17	щоквартально	3	930,0	50,0	158,1	158,1	158,1
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	16	в кінці року	2	465,0	25,0	74,4	74,4	0
АТ Креді Агріколь Банк	15	раз в півроку	3	465,0	25,0	69,8	69,8	69,8
Всього				1860,0	100,0	302,3	302,3	227,9

*Примітка. Розроблено автором на основі даних про компанію

За даними таблиці найбільша ставка доходності 17% пропонується по

облігаціям АТ "УкрСиббанк" з виплатою відсотків щоквартально, в які заплановано інвестувати 930 тис. грн, що складає 50% коштів технічних резервів компанії, призначених для інвестування в облігації. В цінні папери АТ «Райфайзен Банк Аваль» та АТ Креді Агріколь Банк заплановано вкласти по 25% або 465 тис. грн технічних резервів.

В загальному від інвестування коштів в облігації інших емітентів заплановано отримати додатково в перший та другий рік 302,3 тис. грн інвестиційного доходу, а в третій рік 227,9 тис. грн.

Статутний капітал СК «Гардіан» суттєво збільшиться за рахунок залучення додаткових грошових коштів основним учасником. В такому випадку відсоткове співвідношення частки істотної участі між учасниками залишиться без змін.

Збільшення статутного капіталу дозволить компанії:

- поліпшити можливості збільшення рівня власного утримання відповідальності по всім видам страхування;
- направити всі сили на розвиток спектрів Програм страхування та перестраховування;
- збільшити темпи розвитку;
- розширити клієнтську базу;
- вдосконалити стосунки з клієнтами на страховому ринку;
- розширити агентську мережу та філіальну мережу;
- укріпити свої позиції на страховому ринку.

Механізм забезпечення платоспроможності страхової компанії передбачає підвищення фактичного запасу платоспроможності, що можна забезпечити впровадженням таких заходів:

- вдосконалення структури формування активів у частині обсягу власного капіталу та забезпечення майбутніх платежів і витрат.
- збільшення обсягів страхових резервів, використання яких зможе збільшити суму нерозподіленого прибутку та усунути непокріті збитки;

- у структурі активів доцільно перерозподілити фінансові ресурси із статті «грошові кошти та їх еквіваленти» в статтю «довгострокові фінансові інвестиції» та «поточні фінансові інвестиції».

Для комплексного управління фактичним запасом платоспроможності потрібно розподілити важелі за складовими частинами цього показника.

Важелями прямого впливу є:

- загальна сума активів;
- сума нематеріальних активів;
- загальна сума зобов'язань.

Оскільки важлива позитивна маржа між фактичним і нормативним запасами платоспроможності страхової компанії, то важливим є врахування також і резервів довгострокових зобов'язань. Ці резерви входять до складу страхових резервів разом із резервом належних виплат страхових сум.

Для визначення напрямів покращення управління платоспроможністю страхової компанії важливо визначити внутрішні та зовнішні чинники, з а рахунок яких можна підвищити здатність страхової компанії вчасно та в повному обсязі розраховуватись за своїми зобов'язаннями.

Внутрішніми факторами підвищення управління платоспроможністю СК «Гардіан» є:

- нарощення частки власних фінансових ресурсів за статтями «власний капітал» та «забезпечення майбутніх витрат та платежів», що дозволить скоротити обсяг поточної та довгострокової кредиторської заборгованості яка залучалась для фінансування активів;
- збільшення суми страхових резервів СК «Гардіан», що дозволить зменшити суму непокритих збитків;
- формування ефективної структури активів за рівнем їх ліквідності;
- диверсифікація інвестиційного портфеля компанії;
- створення передумов для росту ділової репутації компанії, що в свою чергу призведе до збільшення суми активів;

- забезпечення своєчасного погашення дебіторської та кредиторської заборгованості.

Основним зовнішнім фактором підвищення платоспроможності страхової компанії є удосконалення нормативно-правового поля. У цьому напрямку важливо розглянути можливість запровадження європейських вимог щодо визначення платоспроможності, зокрема перспективи застосування вимог Директиви ЄС Solvency II (додаток В). Простосування вітчизняного законодавства до стандартів Solvency II сприятиме покращенню чинників системи управління страховою компанією, підвищенню рівня довіри клієнтів, розвитку конкуренції на страховому ринку. Загалом це дасть результат на ріст темпів розвитку страхового ринку України.

Платоспроможність страхової компанії також проявляється у здатності компанії покривати раптові потреби у грошових коштах. В сучасних умовах господарювання існує два способи покриття незапланованих збитків, наприклад коли потреби у фінансових ресурсах можна чітко спланувати, неочікувана потреба у фінансових ресурсах може бути перекрита короткостроковими банківськими кредитами. Перевагами цього методу є те, що це дозволяє не порушувати структуру інвестиційного портфеля страховика, а також, може запобігти продажу активів компанії за невиправданою ціною.

Отже, основним моментом у забезпеченні достатнього обсягу фактичного запасу платоспроможності є виконання вимог, що різниця власного капіталу та суми всіх зобов'язань, включаючи страхові, має бути вищою ніж 5% загального обсягу сформованих страхових резервів компанії із страхування життя що є кінцевою умовою достатньої платоспроможності страховика. Згідно вітчизняного законодавства страхова компанія має підтримувати позитивну різницю між фактичним та нормативним запасом платоспроможності.

3.2. Оптимізація індикаторів платоспроможності СК «Гардіан»

Також, цікавою пропозицією для СК «Гардіан» є підвищення показника рентабельності продажу як індикатора платоспроможності шляхом налагодження співпраці з автосалонами. Тобто, страхова маючи достатній рівень вільних коштів у розпорядженні, може виділити суму на рахунок автосалону, який в свою чергу буде ними розпоряджатись на свій лад. Проте, в цей час автосалон зобов'язується на цю суму укласти договори страхування по КАСКО з відповідною комісійною винагородою. Така система інвестування нагадує кредитування.

Кількість купівлі нових авто в кредит, що року актуалізується, що пов'язано з лібералізованою політикою банків України.

Таблиця 3.3. Об'єм страхових платежів по автокредитам в Україні за 2020 рік*

Показник	Значення
Продані авто в кредит	15 677 шт.
Середня ціна авто в кредит	600 000 грн.
Страховий тариф по КАСКО СК «Гардіан»	6,7%
Сума платежу	40 200 грн
Об'єм страхових платежів	630 215 тис. грн

*Примітка. Складено автором

Отже, можна сказати, що дана пропозиція є доволі актуальною сьогодні. Проведемо розрахунки. При вкладенні в автосалон страховою компанією «Гардіан» 10 000 000 грн., при умові 30% комісійної винагороди, СК на кінець дії договору отримає 10 000 000 грн. здійснених платежів по договорам КАСКО, що збільшує портфель страхування по добровільних видах страхування, а також 3 000 000 грн. комісійних винагород. На додаток, були заключенні договори обов'язкового страхування ОСЦПВВНТЗ.

Доходи у вигляді комісійної винагороди страхової компанії, одержаної від надання страхових (посередницьких) послуг за укладеною з іншою

страховою компанією агентською угодою, оподатковуються за ставкою 25%. Отже, прибуток СК «Гардіан» збільшується на 2 250 000 грн.

Ми бачимо ефект збільшення рентабельності продажу страхового продукту, за запропонованим варіантом, що може бути допоміжним фактором в зміцненні та покращенні платоспроможності СК «Гардіан».

За проаналізований період діяльності СК «Гардіан» була виявлена негативна тенденція, у спаді фінансових показників. Аналізуючи ці дані, можна стверджувати, що коефіцієнти фінансової платоспроможності та коефіцієнт страхового покриття будуть і надалі зменшуватись, на основі цього проведено аналіз на 2021-2022 рік, та за допомогою лінії тренду визначимо, які можуть бути ці показники на майбутнє. На рис. 3.2 графічно зображено прогноз фінансових коефіцієнтів на 2022-2023 роки.

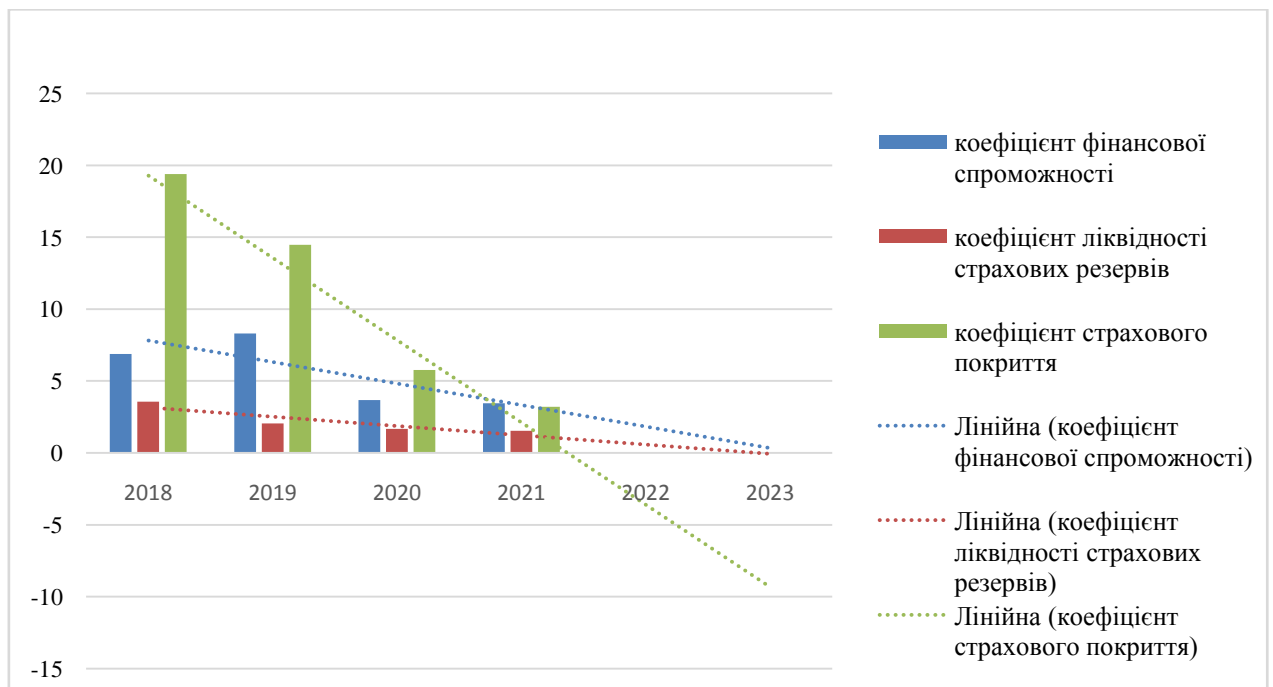

Рис.3.2. Прогноз фінансових коефіцієнтів страхової компанії

*Примітка. Складено автором за даними СК «Гардіан».

Отже з рис.3.2. видно, що показники мають тенденцію до зменшення, що показує неефективне управління компанією, і вимагає негайних дій з боку керівництва.

Якщо показники страхової компанії, будуть знижувати такими темпами, як це відбулось у 2020 році порівняно з 2019, то можна говорити про недостатність страхового покриття у короткостроковій перспективі, та значне зниження фінансової платоспроможності. Хоча на даний момент коефіцієнт фінансової платоспроможності не зважаючи на зниження знаходиться на високому рівні, але якщо не приймати правильних управлінських рішень то компанії через декілька років буде загрозувати такий стан, коли страхова компанія не зможе покрити свої зобов'язання.

Тому нижче розглянемо оптимізовані показники, та рекомендації щодо покращення фінансового стану страхової компанії СК «Гардіан» на майбутню перспективу.

Таблиця 3.4.Прогноз фінансових показників страхової компанії «Гардіан» на 2022 рік

Показник	Прогноз на 2022	Прогноз з урахуванням пропозицій автора на 2022	Ефект з урахуванням пропозицій автора
Коефіцієнт фінансової платоспроможності	1,3	1,89	+0,59
Коефіцієнт ліквідності страхових резервів	1,1	1,84	+0,74
Коефіцієнт страхового покриття	2,5	3,35	+0,85

*Примітка. Складено автором за даними СК «Гардіан».

Отже, з таблиці 3.4. видно, що якщо коефіцієнти будуть знижуватись як у 2020 році, то у 2022 році страхова компанія матиме від'ємне значення страхового покриття, тобто не буде мати здатності покрити свої зобов'язання, а також буде не ліквідною та фінансово не спроможною. Тому потрібно збільшити частку страхових резервів до суми 2 800 300 грн., високоліквідних активів до 3 539 500 грн. Таким чином при досягненні таких значень, відбудеться позитивна зміна у загальній структурі активів, та динаміка почне рости у гору.

Отже, чистий прибуток СК «Гардіан» збільшується на 2 250 000, так як комісійні винагороди, відповідно до законодавства оподатковуються за ставкою 25% ($3\,000\,000 - 25\% = 2\,250\,000$). Тому:

Таблиця 3.5. Розрахунок рентабельності продажу СК «Гардіан»

Показник	Початкове значення	Прогнозне значення	Ефект від запровадження пропозиції
Чистий прибуток	1393	1618	+225
Рентабельність продажу	0,34	0,41	+0,5

*Примітка. Складено автором.

З таблиці, ми бачимо ефект збільшення рентабельності продажу страхового продукту, за запропонованим варіантом, що може бути допоміжним фактором в зміцненні та покращенні фінансового стану СК «Гардіан».

Тому потрібно відстежувати тенденції на ринку, підлаштовуватись під потреби клієнтів та надавати існуючим продуктам нові властивості. Тоді дотримання усіх наведених рекомендацій забезпечить надійність фінансового стану страхової компанії «Гардіан» на довготривалий період, та допоможуть уникнути не бажаного спаду фінансової платоспроможності та надійності.

Можна сказати, що з метою удосконалення управління платоспроможністю СК «Гардіан» необхідно застосовувати політику, яка передбачає використання жорстких вимог до дебіторів щодо погашення заборгованості та/або внесення значної частини авансових платежів. Крім того, доцільним є відтермінування та/або реструктуризації власних зобов'язань з метою поповнення найбільш ліквідних активів.

Тому, з метою покращення платоспроможності страхової компанії необхідно розробити ряд заходів: розробка середньострокових фінансових планів; проведення систематичного моніторингу стану показників платоспроможності; покращення контролю надання послуг замовникам, та подальшої сплати ними коштів за послуги.

Для того щоб узагальнити всі напрацювання в роботі матеріали, сформуємо таблицю 3.6.

Таблиця 3.6. Результати вирішення поставлених завдань

Завдання	Наукове вирішення завдання
Обґрунтувати поняття платоспроможності страхової компанії та показників її оцінки	Систематизовано поняття платоспроможності страхової компанії та її показників, що дало можливість більш чітко розуміти важливість платоспроможності в процесі фінансової діяльності страхової компанії.
Визначити систему управління платоспроможності страхової компанії	Розглянуто усі елементи системи управління платоспроможності і виявлено, що основою в цій системі виступає розробка й ефективне використання інструментарію фінансового механізму для реалізації цілей фінансової політики страхової компанії.
Дати оцінку показників платоспроможності страхової компанії	Проаналізовано показники платоспроможності СК «Гардіан» та визначено що протягом аналізованого періоду (2016-2020рр) в компанії присутнє перевищення фактичного запасу платоспроможності над нормативним, що свідчить про високу платоспроможність страхової компанії, та показує величину вільних активів страхової компанії від зобов'язань, що є позитивним явищем. На кінець 2020 року фактичний запас платоспроможності перевищував нормативний на 20,5% більше порівняно з кінцем 2019 року
Проаналізувати управління платоспроможністю страхової компанії СК «Гардіан»	Визначено компанія перестраховує власні ризики, що позитивно впливає на її платоспроможність, та в разі настання суттєвих збитків, зможе їх покрити. Доцільним буде запровадження ступеневого контролю платоспроможності страхових компаній.
Визначити шляхи підвищення ефективності управління платоспроможністю страхової компанії	Запропоновано підвищити управління платоспроможності СК «Гардіан» за рахунок збільшення доходу від інвестування коштів на депозитні рахунки українських банків; доходів від інвестування грошових коштів в облігації; збільшення статутного капіталу страхової компанії в 2022 році. Рекомендовано розробити ряд заходів: розробка середньострокових фінансових планів; проведення систематичного моніторингу стану показників платоспроможності; покращення контролю надання страхових послуг. За проаналізованими даними пропонується підвищення рентабельності з 0,34% до 1,5%.

Продовження таблиці 3.6.

Оптимізувати індикатори платоспроможності страхової компанії «Гардіан»	Виявлена негативна тенденція, у спаді фінансових показників СК «Гардіан» і за допомогою лінії тренду прогнозовано які можуть бути ці показники в майбутньому, а саме коефіцієнт страхового покриття рекомендовано збільшити з 2,5 до 5,35, а коефіцієнт ліквідності страхових резервів з 1,1 до 5,35, для покращення фінансової спроможності компанії. Якщо показники будуть і надалі зменшуватись, то компанія стане не платоспроможною і не ліквідною, тому потрібно збільшити частку страхових резервів з суми 2 800 300 грн., високоліквідних активів до 3 539 500 грн.
--	---

*Примітка. Складено автором

Отже, для покращення управління платоспроможності страхових компаній, в тому числі досліджуваної нами СК «Гардіан», потрібно звернутися до методологій, розроблених ЄС [60], і пристосувати їх до національного страхового ринку. Дані методи вплинуть на те, що застраховані отримають можливості кращого надання послуг страховиками, а страховики покращать свою діяльність за рахунок удосконалення своєї практики ризик-менеджменту і будуть мати необхідний рівень капіталу, це сприятиме збільшенню рівня довіри страхувальників до страхових компаній через мінімізацію ймовірності їх банкрутства. В той час результат впровадження європейських методологій, підвищить ефективність управління платоспроможності страхової компанії «Гардіан», що надасть можливість повноцінно виконувати властиві їй функції та завдання підтримувати платоспроможність на високому рівні задля погашення її короткострокових зобов'язань.

ВИСНОВКИ

У процесі написання магістерської роботи здійснено узагальнення теоретико–методичних основ управління платоспроможністю страхової компанії, що дає змогу сформулювати наступні положення:

1. Визначено сутність поняття «платоспроможність» як один з найважливіших чинників страхового бізнесу який є своєрідною можливістю для кращого надання послуг в сфері страхування на фінансовому ринку. Неспроможність страхової компанії покрити страховий ризик може призвести до порушення безперервності процесу господарського відтворення, спричинити банкрутство та дестабілізувати діяльність ринкової економіки і навіть зруйнувати механізми її саморегуляції.

2. Проаналізовано систему показників платоспроможності страхової компанії, зокрема такі як: коефіцієнт поточної платоспроможності, коефіцієнт співвідношення власних засобів і технічних резервів, коефіцієнт співвідношення технічних резервів і нетто-премії, коефіцієнт співвідношення власних засобів і резервів зі страхування життя та коефіцієнт співвідношення власних засобів і суми активів.

Перелік критеріїв, що оцінюються передбачають розрахунок за бухгалтерською звітністю коефіцієнтів фінансової стійкості й платоспроможності та їх зіставлення з встановленими нормативними значеннями. Найбільш поширеним показником також є маржа платоспроможності -розрахунковий показник, що визначає необхідний рівень платоспроможності страхової організації.

3. Обґрунтовано значення системи управління платоспроможністю страхових компаній, що впливає на забезпечення платоспроможності страхових компаній; надійність якості надання послуг; підвищення ефективності роботи страховиків; захисті прав споживачів страхових послуг; захисті прав інвесторів та акціонерів. І встановлено, що функціонування механізму управління платоспроможністю страхових

компаній забезпечується внутрішнім фінансовим контролем.

4. Аргументовано, що існує багато методів оцінки платоспроможності страхової компанії, проте 3 з них є найбільш адаптованими до вітчизняного законодавства. В яких аналіз і оцінка платоспроможності страхових компаній передбачають розрахунок фактичного і нормативного запасів платоспроможності. Показники, які характеризують рівень платоспроможності страховика, мають відповідати на скільки обсяг засобів, які має страхова компанія, відповідає прийнятим зобов'язанням, або, яким є ступінь надійності страхової компанії.

5. Охарактеризовано особливості управління платоспроможністю страхової компанії «Гардіан», які дають змогу зробити висновок, що досліджувана страхова компанія має стійкий фінансовий стан і аналіз структури власного капіталу показав, що компанія з кожним роком покращує своє становище на страховому ринку і цим збільшує свою платоспроможність. Забезпеченість страховими резервами дає підстави стверджувати, що страхова компанія у повній мірі здатна виконувати поточні зобов'язання, які покладені на неї, шляхом використання резервів зі страхування життя, в склад яких входять математичні резерви та резерви належних виплат.

6. Виявлено, що за проаналізований період діяльності СК «Гардіан» була виявлена негативна тенденція, у спаді фінансових показників якщо коефіцієнти будуть знижуватись з такими ж темпами, то у 2022 році страхова компанія матиме від'ємне значення страхового покриття, тобто не буде мати здатності покрити свої зобов'язання, а також буде фінансово не спроможною. Тому рекомендовано збільшити частку страхових резервів з суми 2 800 300 грн., а високоліквідних активів до 3 539 500 грн.

7. Розроблено прогноз фінансових коефіцієнтів на майбутній період за допомогою лінії тренду, визначено, які можуть бути показники в майбутньому. Подано основні напрями удосконалення управління платоспроможністю за рахунок удосконалення інформаційного

забезпечення управління платоспроможністю шляхом проведення систематичного моніторингу стану показників платоспроможності, використання реєстрів страхових випадків, розробка фінансових планів на 3 роки; покращення управління платоспроможністю шляхом покращення платіжної дисципліни страхувальників. Тому, з метою покращення платоспроможності страхової компанії необхідно розробити ряд заходів: розробка середньострокових фінансових планів; проведення систематичного моніторингу стану показників платоспроможності; покращення контролю надання послуг замовникам, та подальшої сплати ними коштів за послуги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова М.М. Страхування: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2012. 208 с.
2. Базилевич В.Д. Страховий ринок України. К.: Знання. 2008. 216 с.
3. Бігдас В.Д. Страхування: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.: МАУП, 2006. 448 с.
4. Бойко А. Формалізація впливу перестраховування на рівень платоспроможності страхової компанії
URL: http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2898/1/boyko_3.pdf.
5. Внукова Н.М. Страхування: теорія та практика: навчально-методичний посібник. Х.: Бурун Книга, 2009. 376 с.
6. Вовчак О.Д. Страхова справа: підручник К.: Центр учбової літератури, 2011. 415 с.
7. Гаманкова О.О. Фінансних страхових організацій: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2007. 323 с.
8. Говорушко Т. Проблемні питання реалізації в Україні директиви ЄС Solvency II. Агросвіт. 2015. №2. С. 20-24.
9. Директива 2009/138/ЄС (Solvency II) / Ратифікована Європейською Радою 10 листопада 2009 року URL: <http://www.dfp.gov.ua/746.html>.
10. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т. 2. К.: Видавничий центр “Академія”, 2015. 864 с.
11. Єрмошенко А.М. Нова політика у сфері платоспроможності страхових компаній Європейського Співтовариства. Фінанси України. 2017. №11. С. 103-109.
12. Заволока Л. О. Управління платоспроможністю страхової компанії. Економіка. Фінанси. Право. 2018. № 5(5). С. 31-34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2018_5%285%29__9
13. Закон України “Про страхування” від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.
14. Заруба О.Д. Страхова справа: підручник К.: Товариство “Знання”,

КОО, 2008. 321 с.

15. Іванюк І.С. Теоретичні підходи до визначення категорії “фінансова стійкість страхової компанії”. Фінанси України. 2006. №11.

16. Клапків М.С. Страхування фінансових ризиків: монографія. Львів: Економічна думка, Карт-бланш, 2018. 545 с.

17. Козоріз Г.Г. Методичні підходи до аналізу фінансової стійкості і платоспроможності страхових компаній. Регіональна економіка. 2010. №4. – С.76-82.

18. Котлобовский И.Б. Новая система оценки платежеспособности страховых компаний в Евросоюзе и Швейцарии. 2018. № 4. С. 48-52.

19. Кравченко В. Розвиток методів аналізу платоспроможності страхової компанії як складової фінансової безпеки страхової компанії. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2013. № 1 (21). С. 85-89.

20. Крилова А.О. Умови забезпечення платоспроможності страхової компанії в Україні. К. 2004. №44. С. 42-46.

21. Кулина Г. Інструменти управління платоспроможністю страхових компаній URL: http://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv.pdf.

22. Кулина Г.М. Теоретико-методичні засади оцінювання платоспроможності страхових компаній URL: http://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv.pdf.

23. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: монографія. К.: КНЕУ, 2001. 387 с.

24. Михайлов Р.В. Сучасні методичні підходи до оцінки платоспроможності страхових компаній. 2012. № 40. С. 14-19.

25. Міжнародний стандарт фінансової звітності 4 “Страхові контракти” URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_008.

26. Налукова Н. Теоретико-прагматичні аспекти визначення сутності страхового менеджменту. Світ фінансів. 2012. Вип.1. С. 139-149.

27. Налукова, Н. Фінансова діяльність страховика: концептуальні

засади теорії і практики . Світ фінансів. 2015. Вип. 2. С. 105-117.

28. Ненно І. Економічна сутність фінансової стійкості страхових компаній. Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. 2012. № 4 (9). С. 260-263.

29. Огляд законодавства інших країн стосовно нагляду за перестраховою діяльністю
URL:<http://www.dfp.gov.ua/viewpage.php?iid=141=ua>.

30. Олійник І. Платоспроможність страхової компанії: сутність та значення. Вісник Хмельницького національного університету. 2008. Т. 3. № 4. С. 18-21.

31. Осадець С. Проблеми впровадження в Україні європейських стандартів страхової діяльності. Львів: Діло. 2007. С. 188- 190.

32. Орланюк-Малицька Л.А. Платоспроможність страхової організації. М.: Анкіл, 2014.

33. Письменна Т. В. Управління збалансованістю страхового портфеля: дискурс в теорію та погляд на сучасну практику Тернопіль, 2016. Вип. 2. С. 90-101.

34. Попова І.В. Фінансовий контроль страхових організацій: К., 2015.

35. Попова І. Очікувані мініма законодавства щодо вдосконалення фінансового контролю страховиків 2013. Т. 14. № 1. С. 321-329.

36. Приходько В.С. Бухгалтерський облік страхової діяльності: навч. посіб. [2-ге вид., доп. і перероб.]. Київ: Лібра, 2002.

37. Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків URL:<http://ua-info.biz/legal/baseit/ua-smezbr.htm>.

38. Розпорядження Держфінпослуг України “Про затвердження ліцензійних умов провадження страхової діяльності” від 28.08.2013 р. № 40 URL:<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0805-03>.

39. Розпорядження Держфінпослуг України “Про затвердження Правил розміщення страхових резервів із страхування життя” від 26.11.2014 р. № 2875 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1626>.

40. Розпорядження Нацкомфінпослуг України “Про затвердження Плану заходів щодо запровадження міжнародних стандартів фінансової звітності у небанківських фінансових установах” від 22.12.2021 р. № 788 URL:<http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1156.688.0>.

41. Самойловський А.Л. Комплексна оцінка фінансового стану страхової компанії 2004. № 4. С. 7-10.

42. Самойловський А.Л. Паритетність страхових операцій: страхові резерви як засіб збалансування інтересів страхової компанії і страховальника 2007. № 3. С. 14-21.

43. Селіворстов О. Оцінка фінансового стану страховиків. Страхова справа. 2013. № 4. С. 80-88.

44. Страхування: підручник [2-е вид., перероб. і доп.]. К.: КНЕУ, 2002. 599 с.

45. Страхування: теорія і практика: навчально-методичний посібник Харків: Бурун Книга, 2013.

46. Сухов В.А. Державне регулювання фінансової стійкості страховиків М.: Анкіл, 2019.

47. V Міжнародна науково-практична конференція «Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації»

48. Ткаченко Н.В. Державне регулювання платоспроможності страхової компанії.- Хм .2020. № 1.

49. Ткаченко Н.В. Новітні підходи до оцінки платоспроможності страхових компаній в рамках Solvency II. 2010. № 4. С. 62-71.

50. Ткаченко Н.В. Оцінка платоспроможності страховиків на основі комплексного врахування ризиків. Галицький економічний вісник. 2010. № 1 (26). С. 141-154.

51. Ткаченко Н.В. Переваги та недоліки сучасної Європейської системи оцінки платоспроможності страхових компаній. Банківська справа. 2011. № 1. С. 8-18.

52. Ткаченко Н.В. Страхування: навч. посіб. К.: Ліра-К, 2013. 270 с.

53. Ткаченко Н. Сучасний стан оцінки платоспроможності страхових компаній URL:<http://fkd.org.ua/article/viewFile/29635/26521>.
54. Ткаченко Н. Фінансова стійкість страхових компаній: теоретичні підходи. Фінанси України. 2016. № 6. С. 104-121.
55. Федорова Т.А. Основы страховой деятельности: учебник М.: БЕК, 2018. 768 с.
56. Фінансова звітність СК «Гардіан» за 2016 р. Режим доступу: <https://grdn.com.ua/zvitnist/>
57. Фінансова звітність СК «Гардіан» за 2017 р. Режим доступу: <https://grdn.com.ua/zvitnist/>
58. Фінансова звітність СК «Гардіан» за 2018 р. Режим доступу: <http://surl.li/bfmbw>
59. Фінансова звітність СК «Гардіан» за 2019 р. Режим доступу: <http://surl.li/bfmbp>
60. Фінансова звітність СК «Гардіан» за 2020 р. Режим доступу: <http://surl.li/bfmbh>
61. Шелехов К.В. Страхування. К.: Вид-во ІЕУГП, 2009. 268 с.
62. Шкура О.О. Дослідження сутності фінансової надійності страхової компанії в умовах розвитку системи комерційного страхування в Україні. Науковий вісник НЛТУ України. 2013. Вип. 23. с.15.

ДОДАТКИ

Таблиця А. Визначення платоспроможності наукової літератури

№ з/п	Визначення платоспроможності	Автор
1.	Платоспроможність страхової компанії означає його можливість за дати відповідати за своїми зобов'язаннями.	М. Александрова [1, с.208]
2.	Платоспроможність страхової компанії це об'єктивний показник поточного фінансового стану шляхом його прогнозування в майбутньому. Можливість виконання зобов'язань завдяки тим активам, які є в розпорядженні страховика, являють собою реальні цінності, а тому ліквідними.	К.Шелехов [61, с.268]
3.	Платоспроможність страхової компанії це його здатність своєчасно та повною обсягом виконати свої фінансові зобов'язання за рахунок достатньої суми ліквідних активів.	В.Приходько [36, с.177]
4.	Платоспроможність найважливіший показник, який характеризує фінансовий стан організації.	В.Іващенко [9, с.70]
5.	Платоспроможність це зовнішня оцінка фінансової стійкості, обумовлена рівнем забезпечення оборотних активів довгостроковими джерелами.	Н.Тарасенко [48, с.181]
6.	Платоспроможність це основна ознака фінансової стійкості страховиків, специфіка якої проявляється в особливостях формування зобов'язань і ресурсів.	І. Ненно [28, с.260]
7.	Під платоспроможністю страхової компанії розуміють "вартість активів страхової компанії, що перевищує вартість її зобов'язань або дорівнює їй".	І.Олійник [30, с.18]

*Примітка. Складено автором за даними.

Таблиця Б. Оцінка платоспроможності СК «Гардіан» за 2016-2020рр.

Показник	2016р	2017р	2018р	2019р	2020р	Абсолютне відхилення, тис. грн			
						2020/ 2016	2020/ 2017	2020/ 2018	2020/ 2019
Фактичний запас платоспроможності (нетто-активи)	77996	61824	70407	87908	93768	-16172,0	8583,0	-7589,0	-7491,1
Нормативний запас платоспроможності для страховиків, які здійснюють види страхування, інші, ніж страхування життя	14442,5	9165,7	6951,4	5709	3780	-5276,8	-2214,3	-4798	-1234
1. [сума надходжень страхових премій за попередні 12 місяців]	14442,5	9165,7	6951,4	4890	2319,1	-5276,8	-2214,3	-7491,1	-2900
2. [сума здійснених виплат протягом попередніх 12 місяців — (сума виплат, компенсованих перестраховиками $\times 0,5$)] / $\times 0,26$	415,3	415,6	422,7	422,7	63455,6	0,3	7,1	7,2	7,4
Величина перевищення фактичного запасу платоспроможності страхової компанії над розрахунковим нормативним запасом	63553,5	52658,3	63455,6	7899,9	1239,8	-10895,2	10797,3	-6780	-9007,9

*Примітка. Складено автором за даними [13, 14, 15].

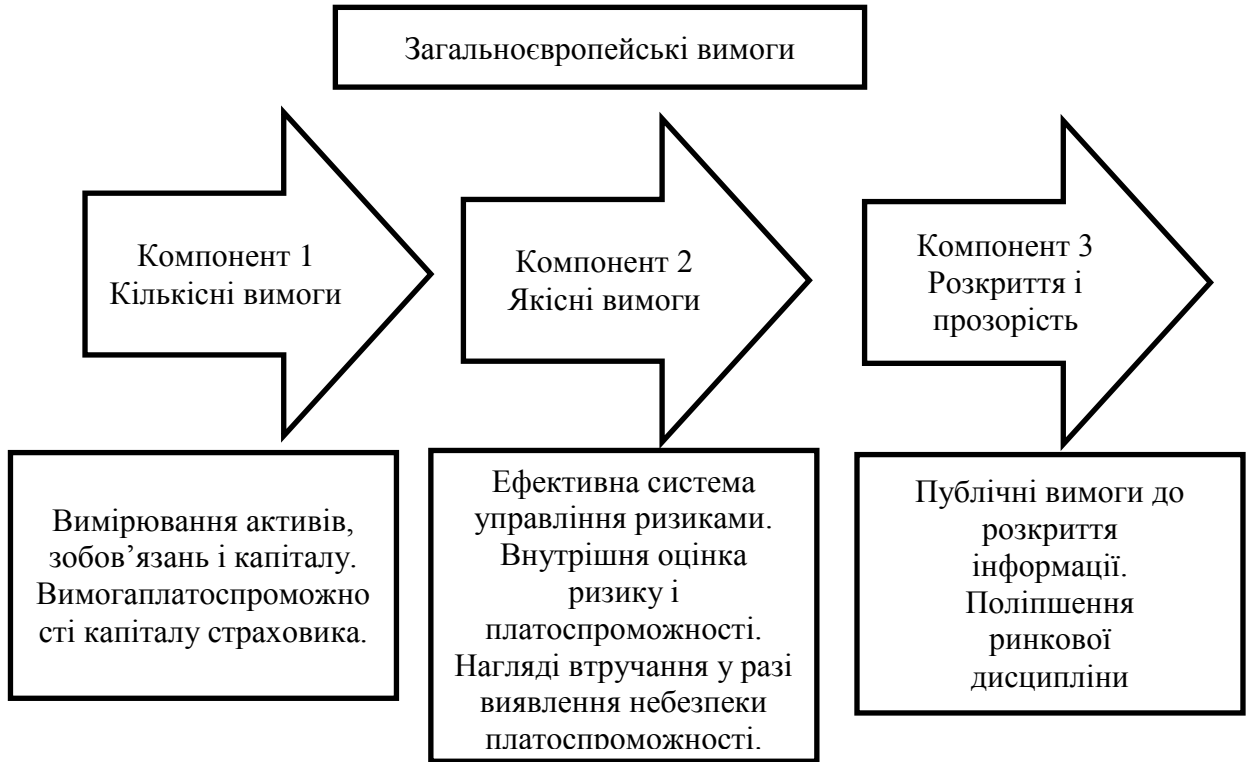

Рис. В. Практика фінансового контролю, що будується на Solvency II

*Примітка: складено автором на основі даних [23, с.89].